

УГА ЧАВЕС ПРЫБЫЎ У БЕЛАРУСЬ

Прэзідэнт Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла Уга Чавес прыбыў з двухдзённым рабочым візітам у Беларусь. Яго самалёт прылятаў у Нацыянальны аэрапорт Мінск, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Як паведамілі ў прэс-службе кіраўніка беларускай дзяржавы, у праграме візіту Уга Чавеса сустрэча з Прэзідэнтам Беларусі Аляксандрам Лукашэнкам у вузкім і пашырэнным складзе. Прэзідэнт Венесуэлы Уга Чавес наведваў Беларусь тройчы: у 2006, 2007 і 2008 гадах. У снежні 2007 года адбыўся афіцыйны візіт у Венесуэлу Аляксандра Лукашэнка, у час якога былі падпісаны шэраг важных дакументаў, адкрыта сумеснае беларуска-венесуэльскае прадпрыемства па здабычы нафты ў штаце Ансатэгі. У Венесуэле таксама адкрыта прадстаўніцтва вытворчага аб'яднання «Беларуснафта». Створана беларуска-венесуэльскае сумеснае прадпрыемства па здабычы нафты на радовішчах Венесуэлы «Петралера БелаВенесалана». Цяпер гэта СП ужо здабыло першы мільён тон нафты. Дзейнічае таксама СП па сейсмаразведчаных работах «Сіоміка БелаВенесалана». Адкрыта прадстаўніцтва ААТ «Белгархіпмам». Таксама ў Венесуэле зарэгістраваны СП з удзелам ВА «БелАЗ» — «Вен-БелАЗ Каміёнес С.А.», ВА «БелаўтаМАЗ» — «МАЗВен С.А.», ВА «МТЗ» — «ВенеМінск Трактарэз С.А.». У Каракас зарэгістравана прадстаўніцтва ЗАТ «Бел-Замежбуд». Створаны беларуска-венесуэльскае СП па вытворчасці будматэрыялаў і сумеснае прадпрыемства для рэалізацыі праекта будаўніцтва інфраструктуры і жылля ў раёне Макараў у Каракасе. У студзені—чэрвені 2009 года тавараабарот Беларусі і Венесуэлы падвоіўся ў параўнанні з аналагічным перыядам 2008 года (за кошт двухразовага росту экспарту) і склаў \$132,5 млн. Імпарт практычна адсутнічаў.

Дзмітрый Мядзведзеў у канцы верасня прыедзе ў Беларусь на сумеснае беларуска-расійскае вучэнне

Прэзідэнт Расіі Дзмітрый Мядзведзеў у канцы верасня прыедзе ў Беларусь на сумеснае беларуска-расійскае вучэнне «Захад-2009». Аб гэтым паведаміла журналістам прэс-сакратар прэзідэнта РФ Наталля Цімакова, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Паводле інфармацыі прэс-службы Мінабароны Расіі, аперацыйна-стратэгічнае вучэнне «Захад-2009» пройдзе з 8 па 29 верасня пад агульным кіраваннем начальніка генеральных штабаў узброеных сіл РФ Беларусі і РФ. Вучэнне з'яўляецца падагульняючым мерапрыемствам аперацыйнай падрыхтоўкі узброеных сіл у 2009 годзе.

У вучэнні задзейнічаны 12,5 тыс. ваеннаслужачых, у тым ліку 7-8 тыс. ад Беларусі, 5 тыс. ад Расійскай Федэрацыі, а таксама да 40 самалётаў, каля 200 адзінак баявой тэхнікі, удакладнілі ў расійскім ваенным ведамстве.

Ва Урадзе СЕЛЬГАСАБ'ЕКТАМ НЕСТАЕ ЭЛЕМЕНТАРНАГА ПАРАДКУ

Нарадасную карціну, што пануе на машынных дварах шэрагу сельскіх гаспадарак краіны, прадманстраваў з дапамогай фотаздымкаў на ўчарашнім пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў міністр сельскай гаспадаркі і харчавання Сямён Шапіра. На іх — заваленыя ломам і шынамі механічныя двары тонуць у няскошанай траве. Па-сапраўднаму непрыватнае відовішча дае пэўнае ўяўленне пра тое, як на месцах часам падыходзяць да выканання даручэнняў і Прэзідэнта, і Урада па наведзеным парадку на машынных дварах, фермах і тэрыторыях іншых падраздзяленняў сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

Падобнае становішча прэм'ер-міністр Сяргей Сідорскі, пад старшынствам якога праходзіла пасяджэнне, лічыць недапушчальным і запатрабаваў навесты на ўсіх падобных сельгасаб'ектах хоць бы элементарны парадка. «Шэбэно, гравію, пяску ў краіне хапае, — заўважыў кіраўнік Урада. — Зрабіце падсыпку, пастаўце тэхніку, наведзіце элементарны парадка на дварах».

Інфармуючы прысутныя аб ходзе выканання даручэнняў па наведзеным парадку на сельскагаспадарчых аб'ектах, Сямён Шапіра падкрэсліў, што толькі дзве вобласці — Магілёўская і Брэсцкая — распрацавалі неабходны комплекс захадаў для гэтай працы. У астатніх жа, паводле яго слоў, няма нават дакументаў, па якіх Мінсельгасхарч можа сістэматызаваць адпаведную працу. Таму і вынікі па наведзеным парадку вымушаюць чакаць лепшага.

У прыватнасці, закранаюць пытанне па асфальтаванні тэрыторый тых жа механізаваных двараў гаспадарак, міністр канстатаваў, што ні ў адной вобласці намерана пакуль не выканавана. Прычым спасылкі пра тое, што на гэтыя мэты не хапае фінансаў, Сямён Шапіра лічыць беспадставнымі. Ён нагадаў, што Урад дадаткова выдзеліў 207 мільярдаў рублёў на выкананне мерапрыемстваў, уключаючы і дарожнае добраўпарадкаванне. Практычна не вядзецца і праца па асфальтаванні пад'ездаў да жылёлагадоўчых фермаў. Міністр, напрыклад, згадаў, што за паўгоддзе з запланаваных работ па асфальтаванні пад'ездаў да 124 фермаў выканана толькі на адной з 17 у Гродзенскай вобласці, на 7 з 22 — у Мінскай, а ў іншых абласцях гэтая праца не выканавана.

Асобная гутарка — складзі для захоўвання мінеральных угнаенняў, якія не адпавядаюць ні санітарна-гігіенічным, ні прыродаахоўным патрабаванням і якім патрабуюцца рамонт. Дык вось, паводле слоў Сямёна Шапіры, ні ў адной з абласцей не распрацаваныя мерапрыемствы па будаўніцтве рэканструкцыі памішканняў для захоўвання мінеральных угнаенняў і сродкаў абароны раслін, а таксама складоў для збожжа і насення. І гэта дэбярэ не поўны пералік «хабаў» з наведзеным парадку на сельгасаб'ектах, пра якія веў гутарку на ўчарашнім пасяджэнні міністр.

Між іншым, асобныя кіраўнікі, чыя непавааротлівасць перахадзіла справе, сёлета ўжо атрымлівае «стымуля» для выпраўлення сітуацыі. Паводле звестак Сямёна Шапіры, 351 адказная асоба за невыкананне намечаных захадаў па наведзеным парадку была прычуненая да адміністрацыйнай адказнасці, у тым ліку 240 кіраўнікоў гаспадарак.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

ЛАЙРОЎ АСПРЭЧЫЎ ПАВЕДАМЛЕННІ АБ РАКЕТНЫХ КОМПЛЕКСАХ С-300 НА БОРЦЕ «АРКТЫК СІ»

Міністр замежных спраў РФ Сяргей Лаўроў заявіў, што інфармацыя аб перавозцы на борце сухагруза «Арктык СІ» расійскіх зенітна-ракетных комплексаў С-300 не адпавядае рэчаіснасці. «Наконт С-300 на борце сухагруза «Арктык СІ» — гэта абсалютная няпраўда», — заявіў журналістам кіраўнік расійскага МЗС.

РАСІЯ ЎВАЙШЛА Ў ТРОЙКУ СУСВЕТНЫХ ЛІДАРАЎ ПА КРЫЗІСНЫМ АБВАЛЕ ВУП

Эканоміка Расіі заняла другое месца ў рэйтынгу краін, якія больш за ўсіх пацярпелі ад эканамічнага крызісу. Да такой вышывы прыйшлі ў нямецкім DekaBank, параўнаўшы максімальны кварталны рост ВУП у 30 краінах свету да наступлення рэцэсіі з максімальным кварталным падзеннем падчас рэцэсіі, піша газета Welt.

У Расіі гэты паказчык апынуўся на ўзроўні 11 працэнтаў. Горш справы ідуць толькі ў Турцыі, дзе ВУП знізіўся на 14,2 працэнта. У пяцёрку лідараў рэйтынгу таксама трапілі Сінгапур (9,9 працэнта), Мексіка (8,8 працэнта) і Японія (8,3 працэнта).

Даследаванне паказала, што больш за ўсё ад крызісу пацярпелі краіны, якія развіваюцца, а не развітыя краіны.

ВА УКРАЇНЕ ЗАБОРАНЫЦЬ КРЭДЫТЫ Ў ДОЛАРАХ І ЕЎРА

Нацыянальны банк Украіны прыняў рашэнне цалкам забараніць ва Украіне валютнае кредытаванне, піша газета «Камерсант-Украіна» са спасылкай на крыніцу ў фінансавым рэгулятары.

Новаўведзенае забаране не толькі прадпрыемствам, але і грамадзянам Украіны. Пры гэтым на час пераходнага перыяду НБУ мае намер захаваць некаторыя віды валютнага кредытавання, але потым будзе забаронены і яны. Дата, з якой пачне дзейнічаць забарона, пакуль невядома.

НА АМЕРЫКАНСКІХ ВАЕННЫХ БАЗАХ У АФГАНІСТАНЕ ЎВАЛІ СУХІ ЗАКОН

Камандуючы кааліцыйнымі сіламі ў Афганістане генерал Стэнлі Макрыстал забараніў амерыканскім вайскоўцам ужываць алкаголь. Рашэнне аб увядзенні суховага закона было прынятае пасля таго, як генерал не змог звязацца са сваімі падначаленымі, якія пакуталі ад пахмелля пасля вечарыні.

РАБАЎНІК У ЦАРКВЕ

Невядомы напад на 58-гадовую гомельскую раманічанку ў 17.20 на тэрыторыі гомельскай праваслаўнай царквы ў гонар Серафіма Сароўскага. Рабаўнік адкрыта адабраў у жанчыны 30 тысяч рублёў.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

ПЕРШАЯ ПРЫМЕРКА

НЯПІСАННЫЯ ПРАВИЛЫ ДЛЯ ЖУРНАЛІСТАЎ

Калі прэса не будзе рэгуляваць сябе, гэта зробіць нехта іншы...

Гэтымі днямі Бюро Прадстаўніцтва АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ, Офіс АБСЕ ў Мінску пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі і МЗС Беларусі праводзіць семінар-трэнінг па самарэгуляванні сродкаў масавай інфармацыі. Гэта ўжо не першы раўнд перамоваў медыя-персону ў уладных структурах з удзелам замежных экспертаў. Дыялог быў распачаты падчас «круглага стала» па абмеркаванні новага беларускага закона аб СМІ. Як хутка лягчы час: здаецца, яшчэ нядаўна дыскусавалі па наваляе дакумента, а ўжо працуем па ім больш як паўгода... Час і абмеркаваць самарэгуляванне мас-медыя — той баланс паміж правамі і абавязкамі, свабодой інфармацыі і недацэльнасцю прыватнага жылля.

На думку Наталлі ПЯТКЕВІЧ, першага намесніка кіраўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта, сам трэнінг — самарэгуляванне — часцяком разумеецца аднабока, у выгядным для сябе кантэксце: — Незалежнасць, самастойнасць, несумненна, гэта складальнікі — неад'емная частка самарэгулявання. Аднак гэта ўсё ж больш шырокае паняцце. Яно ўключае ў сябе і самадyscyпліну, і самаарганізацыю, і ўласна адказнасць. І калі разглядаць самарэгуляванне ў такім шырокім кантэксце, то ў рэальнасці гэта — дастаткова сур'ёзны цяжар і каласальная адказнасць перад чалавекам, грамадствам і дзяржавай.

У гутарцы з журналістамі спадарыня Пяткевіч прызналася — галоўным задаткам падобных дыспуэтаў яна лічыць тое, што удалося перавесці нейкія «завочныя пералікі» ў ранг «адрэцываў дыскусіі, дзе можна задаць пытанне і атрымаць адказ — не важна, на якім моманце ты засяродзішся» — і ўсе будучы выслушаныя.

Калі ў адным памяшканні збіраюцца журналісты разнастайных поглядаў, прадстаўнікі газет дзяржаўных і недзяржаўных, тэлеканалаў, радыёстанцыяў — гэта ўжо запіты. Таму што людзі ў любым выпадку знаходзяцца, хоць спачатку падсявдэма, пункты судакранання. Першы намеснік кіраўнікі Адміністрацыі прэс-службы Мінска, што самаарэгуляванне — гэта не цэнзура і нават не самацэнзура. Яно заключаецца ў вызначэнні нейкіх мінімальных прынцыпаў этыкі, праўдзівасці і дакладнасці той інфармацыі, якая даецца, праўю асобны пры захаванні рэдакцыйнай свабоды ў тым, што паведамляць і якія меркаванні выказваць.

Механізм самарэгулявання СМІ патрэбны для таго, каб прэса была адказная, а спрэчкі, якія ўзнікаюць, можна было вырашаць на дасудовым этапе, — падкрэсліў старшы светскі.

Фліп ФУТС, омбудсмен (само тлумачэнне падзвіг, не важна, чыі дні не халіпа, у рэзымі гэты гэта

важкі найменне пасрэдна, што вывучае скаргі грамадзян; прымяняе да прэсы гэта пасрэднае ва ўзаемаадносінх паміж чытачамі і журналістамі), генеральны сакратар Савета па журналістыцы ў Бруселі (Бельгія), азнаёміў удзельнікаў самарэгулявання СМІ ў краінах Заходняй Еўропы. Так, у Германіі, Нідэрландах і скандынаўскіх краінах структура самарэгулявання — саветы прэсы — існуюць даўно, а ў Бельгіі, скажам, такое ўтварэнне ўзнікае нядаўна. Дзесці работа па стварэнні такіх арганізацый вядзецца. Аднак ёсць і такія дзяржавы, дзе саветы прэсы няма або яны існавалі раней і спынілі сваю дзейнасць. — Аўстрыя, Партугалія, Францыя. Дзейныя саветы прэсы адрозніваюцца па складзе (у рабочых адных задзейнічаны выключна журналісты, у іншых — і выдаўцы, і эксперты), па спецыфіцы (у Балгарыі, напрыклад, савет прэсы друкваліся — для асобнага разгляду скаргаў друкаваных і аўдыёвізуальных мас-медыя; ёсць жа саветы, якія разглядаюць пытанні па ўсіх СМІ, у тым ліку і он-лайн). Па сутнасці гэтыя структуры з'яўляюцца «вартунікамі» журналістыкі этыкі і свабоды прэсы, ну і, вядома ж, траціцыйны судзіямі ў канфліктных пытаннях. Адзінага алгарытму паспяхова самарэгулявання няма, які і ідэальны мадэль савета па прэсе. Варта проста паглядзець, а як там у іншых, і, можа, сёбе-тое запазчыць — у тым і задума семінара.

Выснова, якую прапанаваў омбудсмен пасля свайго выступлення, — калі прэса не будзе рэгуляваць сябе, гэта зробіць нехта іншы... На самарэч, ці не лепш прыняць завяшчаныя правілы самім, не чакуючы, пакуль «пісаньня» правілы прыме нехта са сваёй звычцы, далёкай ад журналістыкі? Дыскусія, а хутчэй нават спрэчка прадстаўнікоў розных лагераў, пра магчымасць самарэгулявання беларускай прэсы прыцягваюцца. Ад спрэчкі заўжды чакаецца нараджэнне ідэй, можа, той ідэінай у апошнім інстанцыі і стане адзінай кодэкс этыкі айчынных медыяў прэсы, кадра і віртуальнай прасторы...

Ала МАЧАЛАВА.

У гэтым днімі Бюро Прадстаўніцтва АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ, Офіс АБСЕ ў Мінску пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі і МЗС Беларусі праводзіць семінар-трэнінг па самарэгуляванні сродкаў масавай інфармацыі. Гэта ўжо не першы раўнд перамоваў медыя-персону ў уладных структурах з удзелам замежных экспертаў. Дыялог быў распачаты падчас «круглага стала» па абмеркаванні новага беларускага закона аб СМІ. Як хутка лягчы час: здаецца, яшчэ нядаўна дыскусавалі па наваляе дакумента, а ўжо працуем па ім больш як паўгода... Час і абмеркаваць самарэгуляванне мас-медыя — той баланс паміж правамі і абавязкамі, свабодой інфармацыі і недацэльнасцю прыватнага жылля.

У гэтым днімі Бюро Прадстаўніцтва АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ, Офіс АБСЕ ў Мінску пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі і МЗС Беларусі праводзіць семінар-трэнінг па самарэгуляванні сродкаў масавай інфармацыі. Гэта ўжо не першы раўнд перамоваў медыя-персону ў уладных структурах з удзелам замежных экспертаў. Дыялог быў распачаты падчас «круглага стала» па абмеркаванні новага беларускага закона аб СМІ. Як хутка лягчы час: здаецца, яшчэ нядаўна дыскусавалі па наваляе дакумента, а ўжо працуем па ім больш як паўгода... Час і абмеркаваць самарэгуляванне мас-медыя — той баланс паміж правамі і абавязкамі, свабодой інфармацыі і недацэльнасцю прыватнага жылля.

У гэтым днімі Бюро Прадстаўніцтва АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ, Офіс АБСЕ ў Мінску пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі і МЗС Беларусі праводзіць семінар-трэнінг па самарэгуляванні сродкаў масавай інфармацыі. Гэта ўжо не першы раўнд перамоваў медыя-персону ў уладных структурах з удзелам замежных экспертаў. Дыялог быў распачаты падчас «круглага стала» па абмеркаванні новага беларускага закона аб СМІ. Як хутка лягчы час: здаецца, яшчэ нядаўна дыскусавалі па наваляе дакумента, а ўжо працуем па ім больш як паўгода... Час і абмеркаваць самарэгуляванне мас-медыя — той баланс паміж правамі і абавязкамі, свабодой інфармацыі і недацэльнасцю прыватнага жылля.

У гэтым днімі Бюро Прадстаўніцтва АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ, Офіс АБСЕ ў Мінску пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі і МЗС Беларусі праводзіць семінар-трэнінг па самарэгуляванні сродкаў масавай інфармацыі. Гэта ўжо не першы раўнд перамоваў медыя-персону ў уладных структурах з удзелам замежных экспертаў. Дыялог быў распачаты падчас «круглага стала» па абмеркаванні новага беларускага закона аб СМІ. Як хутка лягчы час: здаецца, яшчэ нядаўна дыскусавалі па наваляе дакумента, а ўжо працуем па ім больш як паўгода... Час і абмеркаваць самарэгуляванне мас-медыя — той баланс паміж правамі і абавязкамі, свабодой інфармацыі і недацэльнасцю прыватнага жылля.

У гэтым днімі Бюро Прадстаўніцтва АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ, Офіс АБСЕ ў Мінску пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі і МЗС Беларусі праводзіць семінар-трэнінг па самарэгуляванні сродкаў масавай інфармацыі. Гэта ўжо не першы раўнд перамоваў медыя-персону ў уладных структурах з удзелам замежных экспертаў. Дыялог быў распачаты падчас «круглага стала» па абмеркаванні новага беларускага закона аб СМІ. Як хутка лягчы час: здаецца, яшчэ нядаўна дыскусавалі па наваляе дакумента, а ўжо працуем па ім больш як паўгода... Час і абмеркаваць самарэгуляванне мас-медыя — той баланс паміж правамі і абавязкамі, свабодой інфармацыі і недацэльнасцю прыватнага жылля.

У гэтым днімі Бюро Прадстаўніцтва АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ, Офіс АБСЕ ў Мінску пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі і МЗС Беларусі праводзіць семінар-трэнінг па самарэгуляванні сродкаў масавай інфармацыі. Гэта ўжо не першы раўнд перамоваў медыя-персону ў уладных структурах з удзелам замежных экспертаў. Дыялог быў распачаты падчас «круглага стала» па абмеркаванні новага беларускага закона аб СМІ. Як хутка лягчы час: здаецца, яшчэ нядаўна дыскусавалі па наваляе дакумента, а ўжо працуем па ім больш як паўгода... Час і абмеркаваць самарэгуляванне мас-медыя — той баланс паміж правамі і абавязкамі, свабодой інфармацыі і недацэльнасцю прыватнага жылля.

У гэтым днімі Бюро Прадстаўніцтва АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ, Офіс АБСЕ ў Мінску пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі і МЗС Беларусі праводзіць семінар-трэнінг па самарэгуляванні сродкаў масавай інфармацыі. Гэта ўжо не першы раўнд перамоваў медыя-персону ў уладных структурах з удзелам замежных экспертаў. Дыялог быў распачаты падчас «круглага стала» па абмеркаванні новага беларускага закона аб СМІ. Як хутка лягчы час: здаецца, яшчэ нядаўна дыскусавалі па наваляе дакумента, а ўжо працуем па ім больш як паўгода... Час і абмеркаваць самарэгуляванне мас-медыя — той баланс паміж правамі і абавязкамі, свабодой інфармацыі і недацэльнасцю прыватнага жылля.

У гэтым днімі Бюро Прадстаўніцтва АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ, Офіс АБСЕ ў Мінску пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі і МЗС Беларусі праводзіць семінар-трэнінг па самарэгуляванні сродкаў масавай інфармацыі. Гэта ўжо не першы раўнд перамоваў медыя-персону ў уладных структурах з удзелам замежных экспертаў. Дыялог быў распачаты падчас «круглага стала» па абмеркаванні новага беларускага закона аб СМІ. Як хутка лягчы час: здаецца, яшчэ нядаўна дыскусавалі па наваляе дакумента, а ўжо працуем па ім больш як паўгода... Час і абмеркаваць самарэгуляванне мас-медыя — той баланс паміж правамі і абавязкамі, свабодой інфармацыі і недацэльнасцю прыватнага жылля.

Прамая лінія АЛЕРГІ Ў ДЗЯЦЕЙ

Пра гэта можна распытаць загадчыка кафедры поліклінічнай педыятрыі Беларускай медыцынскай акадэміі паслядыпломнай адукацыі, прафесара, доктара медыцынскіх навук Уладзіміра Фёдаравіча ЖАРНАСЕКА. «Прамая лінія» з яго ўдзелам адбудзецца ў чацвер, 10 верасня з 14.00 па нумарам 8 (017) 292 38 21 і 292 38 92. Папярэдняе пытанні можна пакінуць па нумарам 8 (017) 287 18 29 (Святлана Барысенка) і 287 18 36 (Вольга Шаўко).

У рэйсавым аўтобусе «ГАРАЧЫ» суправаджэнне школьнікаў настаўнікам не прадугледжана

Алена Іванаўна Усовіч з вёскі Гатавічы Мядзельскага раёна патэлефанавала ў рэдакцыю з наступнай нагоды. Падаецца, новы навуцальны год толькі распачаўся, аднак і праблема ў бацькоў, што хвалююцца за сваіх дзетак, узнікла практычна адразу разам з ім. Калі больш дакладна, пытанне звязана з суправаджэннем школьнікаў.

— 24 вучні — з першага па адзінаццаты класы — з чатырох навакольных вёсак наведваюць сярэднюю школу № 2 у Мядзелі. Гэта недзе 17 кіламетраў. Каб дабрацца да навуцальнай установы, карыстаюцца рэйсавым аўтобусам «Мядзел — Сосны». Раніцай транспорт адпраўляецца ў рэйс ад дома адпачынку «Сосны» ў 7.40, у аўтобусе разам з дзецьмі едуць на працу дарослыя, дык можна сказаць, што школьнікі знаходзяцца хоць бы пад такім наглядам. А вось калі вяртаюцца дадому на 15.15, едуць фактычна адны. Вадзіцель жа не можа кантраляваць дзятву, яму за дарогай сачыць трэба, аўтобусам кіраваць. А вы ж ведаеце, што азначае такая колькасць гарзельных дзяцей і падлеткаў? Іх павінен суправаджаць педагог. Аднак школа яму праезд аплачвае не можа, а аўтаранспартнае прадпрыемства таксама не пагаджаецца або бясплатна выдаць настаўніку праязны білет, або проста дазволіць без аплата карыстацца аўтобусам. Мы тэлефанавалі ў райвыканкам з гэтай нагоды, дык літаральна на два дні суправаджальнік з ліку педагогаў з'явіўся. А потым зноў знік. А мы ж хвалюемся, што нам рабіць? Летась, напрыклад, такіх праблем у нас не было, — гаварыла Алена Іванаўна.

Па камментарыі мы звярнуліся ў аддзел адукацыі Мядзельскага райвыканкама. Вос што па сутнасці пытанні, заданага заўважліва, паведаміла нам яго загадчыца Ірына РАГОЎСКАЯ.

— Калі падвоз школьнікаў вядзецца транспартам аддзела адукацыі, вучнёўцы заўсёды суправаджае педагог, які адказвае за бяспеку дзяцей. У гэтым выпадку дзеці карыстаюцца рэйсавым аўтобусным маршрутам «Мядзел — Сосны», які абслугоўвае наш мясцовы аўтапарк № 7. Паўтараю, гэта звычайны рэйсавы маршрут, а не, скажам, заказны. У апошнім выпадку таксама ёсць спатрэбілася суправаджэнне групы дзяцей педагогам. А ў рэйсавым аўтобусе, згодна з Правіламі аўтамабільных перавозак пасажыраў, зацверджаных у 2008 годзе, не прадугледжана такое суправаджэнне школьнікаў да месца вучбы. Напрыклад, у самім горадзе вучні таксама самастойна ездзяць у школу, — сказала Ірына Валентынаўна.

Як удакладніла далей суразмоўца, згаданым вышэй маршрутам карыстаюцца толькі 16 школьнікаў. Прычым да малодшай групы належыць толькі тры з іх: па адным дзіцяці вучацца ў першым, другім і чацвёртым класах. Астатнія 13 дзетак займаюцца ў 5—11 класах.

— Так, летась школьнікаў суправаджаў настаўнік. Аднак сёлетняя сітуацыя некалькі змянілася, найперш — з уроставай катэгорыяй вучняў, якія карыстаюцца аўтобусным маршрутам. Ды і аплата праязны таму педагогу вялася, хутчэй, як выключэнне — з фонду матэрыяльнай дапамогі. Падавалася б, сродкі не вялікія, але, пагадзіцеся, нават такі грошы можна выдаткаваць з большай карысцю для навуцальнай установы і саміх дзетак, — патлумачыла далей загадчыца аддзела адукацыі Мядзельскага райвыканкама Ірына Рагоўская. — А аўтапарк таксама не можа бясплатна даваць настаўніку праязны білеты, паколькі такі крок не прадугледжаны німільчымі дакументамі, што рэгламентуюць яго працу.

Сяргей РАСОЛЬКА.

УП «МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ» ПОВТОРНО ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже двухэтажного кирпичного здания с инвентарным номером 500С/17147 общей площадью 374,2 кв. м, расположенного по адресу: г. Минск, ул. Ангарская, д. 5, корп. 6.

Начальная цена — 1 016 019 000 белорусских рублей. Площадь земельного участка 0,0739 га.

На продаваемое здание обращено взыскание в счет неисполненного налогового обязательства, неуплаченных пеней и примененных экономических санкций.

К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, предоставившие организатору аукциона следующие документы: заявление на участие в аукционе; заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, условиями проведения аукциона; нотариально заверенные копии учредительных документов (для юридических лиц) и свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах); заверенную банком копию платежного поручения, подтверждающего внесение задатка; а также иные документы в соответствии с условиями проведения аукциона.

Задаток в размере 100 000 000 белорусских рублей перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО «БПС-Банк» по Минской области, г. Минск, бульвар им. В. Мулявина, 6, код 153001331; УНП 190398583.

Победителем торгов признается участник, предложивший наименьшую цену за продаваемый объект. Порядок проведения торгов указан в условиях проведения аукциона.

Оплата объекта осуществляется в течение срока, указанного в протоколе о результатах аукциона. Аукцион состоится 25 сентября 2009 года в 11.00 по адресу:

СЯЎБА ІДЗЕ, СЯЎБЕ — ДАРОГІ Засеяна пятая частка азімых палеткаў

Як паведамілі ў Міністэрстве сельскай гаспадаркі і харчавання, усімі катэгорыямі гаспадарак (разам з насельніцтвам і фермерамі) намалочана больш чым 8,8 мільёна тон збожжа. Ужо ўбрана 4,4 тысячы гектараў бульбы (8,6 працэнта агрульнай плошчы). Сярэдня ўраджайнасць «другага хлеба» складае 194,3 цэнтнера з гектара. Усго накіпана 85,5 тысячы тон. У Браслаўскай вобласці гаспадаркі атрымалі 17,9 тыс. тон бульбы, Віцебскай — 7,1 тыс. тон, Гомельскай — 27,9 тыс. тон, Гродзенскай — 7,4 тыс. тон, Мінскай — 16,9 тыс. тон, Магілёўскай — 9,1 тыс. тон. Сяўба азімых збожжавых праходзіць без ускладненняў. Планаўца, што агрульна плошча сёлета складзе 1,41 мільёна гектараў. Ужо засеяна 305,5 тыс. га — 21,5 працэнта. На Брэстчыне апрацавана 36 тыс. га такіх палеткаў (14,7%), на Віцебшчыне — 67,9 тыс. га (35,2%), Гомельшчыне — 50,6 тыс. га (22%), Гродзеншчыне — 33,6 тыс. га (15,8%), Міншчыне — 56 тыс. га (16,5%), Магілёўшчыне — 61,4 тыс. га (31,9%).

Мікалай ЛІТВАЎ.

У БЕЛАРУСІ ПАВЫСІЦЬ АПЛАТУ ПРАЦЫ ВУЧОНЫХ — УДЗЕЛЬНІКАЎ ВАЖНЕЙШЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ І ПЕРСПЕКТЫВНЫХ РАСПРАЦОВАК

Адпаведны ўказ № 441 «Аб дадатковых мерах па стымуляванні навуковай, навукова-тэхнічнай і інвацыійнай дзейнасці» Прэзідэнт Беларусі падпісаў 7 верасня. Указам прадугледжваецца прымяненне пры аплата працы работнікаў, якія непасрэдна выконваюць найбольш значныя для Беларусі навуковыя даследаванні і распрацоўкі, тэарэтычнай, устаноўленай Саветам Міністраў для аплата працы работнікаў арганізацый, што фінансуюцца з бюджэту і карыстаюцца дзяржаўнымі дадаткамі, з улікам павышаючага каэфіцыента да 2,5. Кіраўніком навуковых арганізацый НАН Беларусі, што фінансуюцца з бюджэту, прадстаўляецца права накіроўваць да 15 працэнтаў сродкаў фонду заробатнай платы арганізацый на павышэнне да 200 працэнтаў тэарэтычных аплатаў работнікаў, якія непасрэдна выконваюць работы па вырашаным перспектывных навукова-тэхнічных і сацыяльна-эканамічных праблемах. Навуковым арганізацыям НАН Беларусі, што фінансуюцца з бюджэту, у якіх аб'ём навукова-даследчых, даследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ па дагаворах, што фінансуюцца з пазабюджэтных крыніц, складае больш за 40 працэнтаў, прадстаўляецца права самастойна ўстанавляць у межах гэтых сродкаў памер тэарэтычнай аплата першага разраду, але не больш як з двухразовай яго перавышэннем. Кіраўнікі навуковых арганізацый НАН Беларусі, што фінансуюцца з бюджэту, надзяляюцца правам устанавляць штомесячны ўзнагароджанні работнікам, якія забяспечваюць рэалізацыю навукова-тэхнічнай прадукцыі і работ на экспарт, у працэнтных адносінах да сродкаў, атрыманых ад іх рэалізацыі, без абмежавання гэтага ўзнагароджання максімальнымі памерамі.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

УП «МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ» ПОВТОРНО ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже обращенного в доход государства изолированного помещения — гаража № 100 по адресу: г. Минск, ул. Тростянецкая, д. 8А (помещение транспортного назначения общей площадью 17,5 кв. м, инв. № 500/D-40654).

Начальная цена — 8 976 000 белорусских рублей.

К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, предоставившие организатору аукциона следующие документы: заявление на участие в аукционе; заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, условиями проведения аукциона; нотариально заверенные копии учредительных документов (для юридических лиц) и свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах); заверенную банком копию платежного документа, подтверждающего внесение задатка; а также иные документы в соответствии с условиями проведения аукциона.

Задаток в размере 800 000 белорусских рублей перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО «БПС-Банк» по Минской области, г. Минск, бульвар им. В. Мулявина, 6, код 153001331; УНП 190398583. Победителем торгов признается участник, предложивший наивысшую цену за продаваемый объект. Порядок проведения торгов указан в условиях проведения аукциона.

Оплата объекта осуществляется в течение срока, указанного в протоколе о результатах аукциона. Аукцион состоится 25 сентября 2009 года в 11.30 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Заявления на участие в аукционе и необходимые документы принимаются по 23 сентября 2009 года до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. № 6.

Телефоны для справок: (017)227 48 36, 227 40 22. Сайт в интернете: www.mgcn.by

Абзац

Усе цырульні віцебскага акцыянернага таварыства «Свет паслуг» у субвечні дзень прыгасілі 9 верасня сваіх першых і пяцідзясятых кліентаў будуч абслуговаць бясплатна. А каб за свядчыць на памяць усю тую прыгажосць фотастудыі бясплатна сфатаграфуюць сваіх першых і пяцідзясятых кліентаў.

У шведскай горадзе Гётэборг прахочы злавіў хлопчыка, які зваліўся з 7 паверха. Шацігадовае хлопчык выбраўся на балкон сваёй кватэры. Хлопчык сарваўся ўніз з вышыні, большай за 20 м. Адзін са сведкаў паспеў падбежці і падхапіць малого на рукі. Дзякуючы гэтым дзіця выжыла, хоць атрымала траўмы і трапіла ў бальніцу.

Найбуйнейшы карыскі вытворца аўтамабіляў Kia Motors Co. адклікае калі 16 тыс. сваіх машын. У лік надзеяў, што адклікаюцца, уваходзяць Carens, Carnival, Sorento і Sportage. У гэтых аўтамабілях былі выяўлены дэфектключэння датчыкаў стоп-сигналу.

Велікі нечакана прагучала для жыхаркі ЗША прапанова яе маладога чалавека выйсці за яго замуж, зроблена падчас турсыскага паходу. Ад шокі жанчына упала са скалы. Мужчына прапанаваў сваёй сястрыцу руку і сэрца падчас узыходжання на гару. Ад нечаканасці та аступілася і зляцела з абрыву. На некаторы час жанчына страціла прытомнасць, але не атрымала траўмаў, небяспечных для жыцця.

Безалкагольныя вяселле з непрыўчным тостам «Салодка» згуляў у выхадня закахана пара адзасці. На ўрачыстасці было ўсё як звычайна, аднак з меню былі выключаны алкагольныя напоі. Замест гэтага гасцей частавалі сокамі і рознымі салодкімі прысмакамі. Свята было і першае бясплатна! На заклік жаніха і нявесты наладзіць са сваёй шлюбаваня шоу адгукаліся больш за 20 мецэнатаў. Яны забяспечылі шлюбнікам бясплатна строй, букет для нявесты, тону соку, а адна з адзёскі гасціні — нават ложак для перша шлюбнай ночы. Па ацэнцы спецыялістаў, такое вяселле на 200 чалавек без спонсараў каштавала б не менш за \$10 тыс.

Паводле паведамленняў карэспандэнтаў «Звязды» і інфармацыяў.

Здароўе нацыі ЦЯЖКАСЦІ РАНЫНЯГА ВЫЯЎЛЕННЯ РАКУ ЛЁГКАГА

Рак лёгкага — захворванне, ад якога ўжо ў найбліжэйшай будучыні можа памерці кожны шосты беларус. У ЗША згаданы від раку прызнаны «забойчы нацыі № 1». Не толькі дэлеганты, але і спецыялісты часам узнімаюць пытанне наяўнасці сувязі паміж развіццём раку лёгкага і такой шkodнай звычайнай, як курэнне. Дык ці існуе гэта сувязь? Што яшчэ спрыяе ўварэнню злаякаснай пухліны ў лёгкім? Чаму ў нашай краіне выяўляе колькасць пацыентаў выяўляецца на позніх стадыях? Пра ўсё, што на сёння вядома пра рак лёгкіх, расказвае Уладзімір ЖАРКОЎ, доктар медыцынскіх навук, прафесар, глауны навук, супрацоўнік аддзялення трахэалнай анкапаталогіі Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтру анкалогіі і медыцынскай радыялогіі імя М.М. Аляксандрава.

— Як вядома, рак не ўзнікае на «пустым месцы». Раг лёгкага — не выключэнне. Спачатку адбываецца пашкоджанне эпителиі, потым — бронхаў, альвеолаў... Гэтыя пашкоджанні маюць месца фактычна пры кожным нашым удыху. Удыхае жамы не ідэальна чыстае паветра — у ім заўсёды ёсць па меншай меры мікробы і пыл. Невакольнае асроддзе, атручанае прамысловасцю, старымі аўтамабілямі, тымі ж «карусамі», забароненымі, дарочы, для выкарыстання ў развітых краінах, папустава наосяціць здароўю каласальны ўрон. Часам нават страшна аналізаваць ізаірацка навокал. Вось той жа сумна вядомы азбест, матэрыял, які шырока некалі выкарыстоўваўся ў будаўніцтве, валодае стэраізацыйнай канцэрагеннасцю. У якасці эксперыментаў будкі сабак абабіталі знутры азбестам. Усе жывёлы хваляўся раг. Абзест ужо забаронены ў будаўніцтве ў выглядзе адкрытага матэрыялу. Вельмі канцэрагенны і шчыфер, напрыклад.

— Скажыце як анкалог: наколькі бліскучым менавіта лічыце ў гэтым выпадку флюараграфічнае абследаванне? — Амерыка і Еўропа адмовіліся ад апошняга. Амерыканцы пралічылі каэфіцыент «рызыка — карысць» па гэтым пытанні і высветлілі, што рызыка ўзнікнення раку лёгкага ад флюараграфіі вышэйшая, чым выяўленне раку на ранній стадыі. У ЗША, Японіі, Італіі актыўна ўкарыяюцца з мэтай дыягностыкі нізка дазны кампютарныя тамаграфы. Такі від даследаванняў сапраўды дазваляе павялічыць колькасць выяўленых хворых на рак 1-й стадыі. У Беларусі пакуль няма ні такога абсталявання, ні спецыялістаў, якія ўмею б і на працаваць.

— Ці ёсць прамая сувязь паміж развіццём раку лёгкага і курэннем? — Трахэалны хірург можа не пятацца ў чалавека, ці курчыць той. Падчас аперацыі ўсё добра бачна. Лёгка чалавека, які не курчыць, — гэта мяккае, руховае тканка, а ў курчыцца з 20-гадовым стажам, асабліва пасляваеннага пакалення, калі курылі няякасныя цыгарэты, лёгкія — чорныя. Такі орган не здольны змагацца з ні інфекцыямі, ні з анкалогіяй. Чорнымі, цвёрдымі будуч у такога пацыента і лімфавузлы — частка нашай імуннай сістэмы, своеасаблівыя фільтры, якія ў пракраўным стане не здольныя спраўляцца са сваёй задачай... Каб даказаць «віну» курэння ў развіццё раку лёгкага, спатрэбілася каля 40 гадоў. Афіцыйна факт прызнання адуоўнага ўплыву курэння ў дачыненні да згаданага віду раку меў месца напрыканцы 80-х гадоў мінулага стагоддзя. Трахэалны хірург лічыць, што для сур'ёзных змяненняў эпителиі, калі нармальны стан гэтай ткані пачне пераходзіць у перадракавы, павінна назапачыцца не менш як 20-гадовы стаж курэння.

— Адна толькі шкодная звычайна можа вызначыць надыход раку лёгкага? — Як правіла, павінны спалучыцца некалькі фактараў. Але можа быць і так, што некалькі фактараў сышліся, а рак не надыйшоў. Часам можна гаварыць аб тым, што чалавек проста не дажыў да злаякаснага перадракавана клетка. Памёр, напрыклад, ад сардэчна-сасудзістай паталогіі.

— А на падставе якіх зварванняў лёгкага можа развіцца рак? — У Японіі даследавалі чалавека, які ў 1945 годзе атрымаў кулявое раненне ў лёгкае. Утварыўся рубец, які праз нейкі час даў бачнае на здымку «проміні». Пасля аперацыі па выдаленні пашкоджанага участку высветлілася, што вакол кулі развіўся рак. Так было ўведзена паняцце раку ў рубцы. Запаленыя працэсы з наступным уварэннем рубца ў такім пшчотным органе, як лёгкае, прыводзіць да раку. Рубец жа можа ўзнікнуць як у выніку ранення, так і пасля нейкага аперацыйнага ўмяшання, дрэнна пралечанай пнеўмаі, хранічнага бронхіту. Любое грубае ўздзеянне на лёгкае — ад удыхання вялікай колькасці пылу ў забруджаным цэду да дрэнна пралечанага захавання лёгкіх — прыводзіць да раку гэтага органа. У нейкі момант пачынаецца бекант-рыльянае дзяленне клетка. Клетка, якая павіна адмерці, перастае «ведацца», калі ёй трэба адміраць. А другая, ствалава клетка, якая павіна падзіляцца на дзве і замесціць тую, што адмірае, не ведае, што адбываецца з той клеткай, якую ёй трэба замесціць. Рубец парушае зладжаны механізм узаемадзеяння... У чалавека воль шмат сістэм абароны ад «злосных» клетак. Не скарэ, што ракавыя клеткі ўсё ж такі з пэўнай частатой з'яўляюцца ў нашым арганізме, аднак іншыя спецыяльныя клеткі разнасяюць непаздзаныя «гасцей» і забіваюць іх. Аднак і гэты механізм аднойчы можа парушыцца. А без уздзелу гэта ж стрэсу, дрэннага харчавання, авітамінозу...

— У спадчыну раку лёгкага не перадаецца? — Не. Былае, на гэту думку наводзіць наяўнасць захавання ў некалькіх пакаленнях ці сярэд шэрагу сваякоў. Аднак гэтыя факты чужэй сведчаць аб шырокай распаўсюджанасці захавання ў цэлым.

— А які чынам уздзейнічае радыяцыйны фон? — Ужо на наступны дзень пасля аварыі на ЧАЭС у нашым інстытуце былі створаны адрэз радыяцыйнай паталогіі чалавека. Тады спецыялісты прыйшлі да высновы, што беларусам давадзецца сутыкнуцца з ростам раку шытападобнай залозы, лейкозаў, раку касцей і раку лёгкага, але пакуль прагнозы апраўдуць сябе толькі ў дачыненні да шчытападобнай залозы. З іншага боку,

прагнозы адносна радыяцыйнага ўздзеяння рабіць даволі складана. Наступныя могуць быць непрадказальнымі. Як вядома, яшчэ ў 60-я пад Чалыбінскаю меў месца сур'ёзны выкід радыяактыўнага матэрыяла. З таго часу гэты гарод устойліва мае самую высокую захвальнасць на рак лёгкага ў свеце. Сувязь з радыяцыйным уздзеяннем там дакладная.

Рост жа раку лёгкага будзе адбывацца незалежна ад радыяцыйнага ўздзеяння. У апошнія гады ў Беларусі назіраецца стабілізацыя на высокіх лічбах — 4,5 тысячы выпадкаў у год сярэд мужчын. Плюс 500 выпадкаў сярэд жанчын. Як відаць, нашы пацыенты — гэта, глаууным чынам, мужчыны ва ўзросце пасля 55-60 гадоў, што абумоўлена нізкай працягласцю жыцця. Тут, дарочы, закладзена адна вялікая праблема. Практычна ва ўсіх мужчын згаданага ўзросту ёсць праблемы з сардэчна-сасудзістай сістэмай. Кардыяхірургі ў такіх выпадках не бяруцца зяміраваць лёгкае. А мы не можам зяміраваць лёгкае. Праду, вось ужо калі сотні чалавек былі прапеларывана па падчас сумесных аперацыяў з удзелам спецыялістаў РНПЦ «Кардыялогія». Мы выдаліем пухліну ў лёгкім, а яны робяць шуніраванне на сасудах сэрца.

— Кардыяхірургі правялі ўжо не адну аперацыю па перасадцы сэрца. Трахэалны хірургі маюць на мэце перасадзіць калі-небудзь лёгкае? — Пра некаторыя хваробы лёгкіх сапраўды паказана перасадка. На сёння падрываюцца праграма, прапалок на перасадцы аднаго лёгкага і комплексу лёгкае — сэрца. Складзены ліст чакання пацыентаў. Усе аталы перасадкі былі выконвалі ў якасці шмат разоў. Трансплантатцыя непараўнальна больш лёгка за аперацыю па выдаленні пухліны.

— Вы казалі, што ў свеце ўжо не карыстаюцца флюараграфіямі... — Некалі ў ЗША абавязвалі ўсіх мужчын пасля 45 гадоў раз на год праходзіць флюараграфію. Потым падумалі: чаму дзяржава павіна плаціць са сваёй кішні за агляд чалавека, які па сваёй волі губіць здароўе? Так курцы пачалі праходзіць абследаванне за свай койт. А потым праграму флюараграфічных аглядаў згарнулі ўвогуле, паколькі нізакдазны камп'ютарны тамаграф дае не толькі ў разы меншае апраменьванне, але і ў тысячы разоў большую верагоднасць убажыць першыя прыкметы пухліны.

— Некалькі ж рэальна выявіць рак лёгкага на ранній стадыі ў нашай краіне? — Практычна немагчыма. Рак не бальці, не прапуляе сябе, пакуль не высірае да пэўных памераў, не выйдзе за межы лёгкага, не пачне крапацца грудной клеткі, зрабру, не прасарце ў больш адчуальную плёўру. Тады чалавек пачне адчуваць боль у боку. Калі ж пухліна прасарце ў сасуд, з'явіцца крывахарканне. Гэта і будучы прыкметы раку. Іншыя ж сімптомы — нематы-ваная тэмпература, слабасць, палітваасць, нязначнае павелічэнне лімфавузлаў ці СОЕ ў крыві — могуць павесці тэрапеўта па няпра-вільным кірунку, з-за чаго будзе прызначана лячэнне вострай рэспіратарнай інфекцыі замест рэнгэналагічнага даследавання. А можа

наогул не быць ніякіх працяў. Знешэ — ну проста здаровае чалавек! А на здымку рэнггенапа ўбачыць участкак лёгкага, у якім парушана вентыляцыя, з-за чаго ў органе пачаўся працэс распаду.

— Калі ўбачыць змяненні можна толькі на рэнггенапаграме, но-вошта мы пагадоўна праходзім флюараграфію? — Нельга цалкам адмовіцца ад флюараграфічнага даследавання, неаходнага для выяўлення выпадкаў туберкулёзу, колькасць якіх пачала расці. Не проста ўбачыць маленькую пухліну і на рэнггенапаграме. Можна толькі на спецыяльным нізкадозным камп'ютарным тамаграфе. Аднак на звычайных камп'ютарных тамаграфах, якія, у адрозненне ад вышэйзгаданых, ёсць у нашай краіне, таксама можна выявіць ранні рак лёгкага. І мы сёння выяўляем невялікія цёны ў гэтым органе. На пачатку, калі толькі пачыналіся даследаванні на камп'ютарным тамаграфе, мы не ведалі, што гэта за цёны на здымку: ранні рак або фізіялагічны паталагічны стан, які не патрабуе ніякага лячэння. Цяпер у нашыя клінікі да гэтых цёнаў выяўляюць пераважна па падчас сумесных аперацыяў з удзелам спецыялістаў РНПЦ «Кардыялогія». Мы выдаліем пухліну ў лёгкім, а яны робяць шуніраванне на сасудах сэрца.

— Чаму ў дачыненні да раку лёгкага прагназуюцца такая высокая лятальнасць? З-за позняга выяўлення? — У першую чаргу. На 1-й стадыі выяўляецца ўсяго 15-17 працэнтаў выпадкаў, а на 3-й і 4-й, калі, як вы разумееце, хірургу ўжо няма чаго рабіць — больш за палову. Раг лёгкага — адна з многіх локалізацый раку, па якой Беларусь займае явадлае становішча ў Еўропе. Паводле еўрапейскага падыходу, чым ніжэйшы паказчык аднагарадовай лятальнасці, тым лепшая якасць дыягностыкі і лячэння. Аднагарадова лятальнасць у нашай краіне хоць і знізілася за 10 гадоў з 66 да 56 працэнтаў, але ж усё адно застаецца высокай. Мы займаем высокую месцы і на колькасці «памерляў — захвальняў» сярэд іншых краін свету. Праду, падрасла колькасць хворых, якія стаюць на ўліку ў 5 і больш гадоў. 10 гадоў таму такіх хворых было 1714, зараз — 3253. Наогул беларускія дасягненні ў барацьбе супраць раку лёгкага датычацца глаууным чынам лячэння.

Асноўны ж метад лячэння — хірургічны. Хіміяпрапарат, прамяньнае вярэпаі — усё гэта дапаможа. Чакач станочага выніку можна толькі ў тым выпадку, калі аперацыя праведзена паводле анкалагічнага прынцыпу. Па-першае, выдаліць не проста частку лёгкага, а менавіта долю, па-другое, выдаліць усю тлушчавую кілічку ад шы да дыяфрагмы з усімі лімфавузламі вузламі. Гэта будзе якасная работа. Лічыцца, што адной толькі аперацыя да-статкова пры 1-й стадыі. Пры такой жа жорсткай форме раку, як драбнаклетчаны, патрэбна і хіміятэрапія.

Гутарыла Святлана БАРЫСЕНКА.

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ВЫКАЗАЎ СПАЧУВАННІ ў СВЯЗІ СА СМЕРЦЮ БЫЛОГА СТАРШЫНІ САЎМІНА БССР АЛЯКСАНДРА АКСЭНАВА

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў сувязі са смерцю выдатнага дзяржаўнага і грамадскага дзеяча Беларусі Аляксандра Аксёнава выказаў спачуванні яго родным і блізім.

«Гэты цудоўны чалавек прайшоў вялікі і слаўны шлях — мучна змаганьне на франтах Вялікай Айчыннай вайны, доўгі гады плёна працаваў на самых адказных кіруючых пасадах у дзяржаўным, кам-самольскіх партыйных органах, быў першым сакратаром ЦК ЛКСМБ, другім сакратаром ЦК КПБ і старшынёй Савета Міністраў БССР, унёс вялікі ўклад у палітычнае, сацыяльна-эканамічнае і культурнае развіццё нашай краіны. Яго выдатная праца была па заслугаў ацэ-нена грамадствам і адначасна многімі высокімі ўзнагародамі.

Жыццё і дзейнасць Аляксандра Нічыпаравіча назаўсёды ўвайшлі ў гісторыю Беларусі як яркі прыклад адданнага служэння Радзіме, вернасці грамадзянскому абавязку і самаахвярнага працы».

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

АКСЁНАЎ Аляксандр Нічыпаравіч

Працавітасць і аўтарытэт, прафесіяналізм, уласны стыль работы А.Н. Аксёнава ў далейшым былі запатрабаваны на розных пасадах у сістэме дзяржаўнага кіравання — намесніка Старшынёй Камітэта дзяржаўнай апрацы пры Саўеце Міністраў БССР, Міністра ўнутраных спраў БССР, другога сакратара ЦК Кампартыі Беларусі.

Найбольш яркім радком біяграфіі А.Н. Аксёнава стала яго паспяховае дзейнасць на пасадзе Старшынёй Савета Міністраў БССР у 1978—1983 гадах. За гэты час А.Н. Аксёнава праявіў сябе як кіраўнік высокага дзяржаўнага кіравання, які здолеў з'яўдзіцца вакол сябе прафесіяналаў і калектыву аднадумцаў, што садзейнічала стабільнай рабоце эканамічнай Беларусі і стварэнню станочага іміджу рэспублікі. Пасля дзейнасці на пасадзе Старшынёй Урада БССР А.Н. Аксёнава быў назначаны Надзвычайным і Паўнамоцным паслом СССР у Польскай Народнай Рэспубліцы, а затым Старшынёй Дзяржаўнага камітэта СССР па тэлебачанні і радыёвяшчанням.

Яркі і плёны працоўны шлях А.Н. Аксёнава быў адзначаны многімі высокімі дзяржаўнымі ўзнагародамі, сярэд якіх тры ордэны Леніна, ордэн Кастрычніцкай Рэвалюцыі, два ордэны Працоўнага Чырвонага Сцягу, ордэн Славы III ступені і ордэн Айчыннай вайны I ступені, а таксама медалі і ганаровыя граматы Вя-хоўнага Савета БССР і Савета Міністраў Беларусі.

Лёс падарыў гэтому чалавеку яркае, напоўненае добрымі справамі і павагай людзей жыццё. На вынік жыцця, гэта светлае жыццё спынілася, але абавязкова застаецца светлай памяццю ў нашых сэрцах.

Для калег і саратнікаў, для простых грамадзян рэспублікі Аляксандр Нічыпаравіч назаўсёды застаецца чалавекам, якому былі ўласцівы прынцыповасць і адказнасць, добразычлівасць і сіціласнасць, працавітасць і прыстойнасць.

Светлая памяць пра Аляксандра Нічыпаравіча Аксёнава, пачуццё шчырай павагі да гэтага чалавека назаўсёды застаюцца ў нашых сэрцах.

8 верасня 2009 года на 85-м годзе пайшоў з жыцця былы Старшыня Савета Міністраў БССР Аляксандр Нічыпаравіч Аксёнаў.

Аляксандр Нічыпаравіч Аксёнаў нарадзіўся 9 кастрычніка 1924 года ў вёсцы Кунтарэўка Веткаўскага раёна Гомельскай вобласці. Сваё працоўнае жыццё ён звязваў з роднай Беларуссю, з якой даваялося разлуччыцца толькі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Абараняць сваю Радзіму ад фашызму 18-гадоваму камандзіру ўзвода 49-й гвардзейскай стралковай дывізіі А.Н. Аксёнава выпала ў складзе Сталінградскага фронту, дзе ў адным з баёў ён быў цяжка паранены.

У родную Беларусь Аляксандр Нічыпаравіч вярнуўся ў лёсавызначальным для рэспублікі 1944 годзе.

Талент арганізатара, дасведчаны падыход да любой работы, асабліва чалавечыя якасці і надзейнасьці ўнутранага культуры — усё гэта, несумненна, дапамагла А.Н. Аксёнава напаяўна свая працоўную біяграфію толькі добрымі справамі, цікавай і яркай работай. Педагог па адукацыі і прызначанню Аляксандр Нічыпаравіч Аксёнаў з 1944 па 1959 год прайшоў шлях ад намесніка загадчыка аддзела па рабоце сярэд школьнай моладзі і піянераў Баранавіцкага абкама ЛКСМБ да першага сакратара ЦК ЛКСМБ Беларусі, а затым сакратара ЦК УЛКСМ.

С.С. Сідорскі, Б.В. Батура, У.П. Андрэйчанка, У.У. Макей, Ю.В. Жадобін, З.К. Ломаць, П.П. Пракаповіч, М.Ф. Дамашкевіч, У.І. Сямашка, І.М. Банкіца, В.П. Бура, А.У. Кабякоў, У.М. Папучык, Н.У. Пяткевіч, Л.В. Анфімаў, В.В. Міцкевіч, М.Г. Снапкоў, М.В. Мясніковіч, В.І. Жарко, В.Ю. Зайцаў, М.П. Майчанка, А.Н. Куляшоў, Л.С. Мальцаў, С.М. Мартынаў, У.В. Русакевіч, А.М. Харкавец, А.М. Новаікаў.

ПАХАВАННЕ АЛЯКСАНДРА АКСЭНАВА АДУДЗЕЦЦА 10 ВЕРАСНЯ

Пахаванне былога старшынёй Савета Міністраў БССР Аляксандра Аксёнава адбудзецца 10 верасня, павадзімай карэспандэнту БЕЛТА ў Апараце Саўміна.

Рэвітанне з вядомым дзяржаўным і грамадскім дзеячам Беларусі адбудзецца 10 верасня ў Цэнтральным Думе афіцэраў з 11.00 да 13.00. Планаўца, што ў гэты ж дзень пройдзе яго адпавяднае.

Пахаваюць Аляксандра Аксёнава на Алеі ганаровых пахаванняў Усходніх могілак.

ОАО «БЕЛТРАНСГАЗ» (ПРОДАВЕЦ) СОВМЕСТНО С УП «МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ» (ОРГАНИЗАТОР АУКЦИОНА)

ПОВТОРНО ПРОВОДЯТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже водотопливной установки УВТ-500 на базе трактора ДТ-75 (инв. № 35117).

Начальная цена — 11 957 500 белорусских рублей без учета НДС. К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, предоставившие организатору аукциона следующие документы: заявление на участие в аукционе; заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, условиями проведения аукциона; заверенные копии учредительных документов (для юридических лиц) и свидетельства о государственной регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах); заверенную банком копию платежных поручений, подтверждающих внесение задатка в размере 1 000 000 белорусских рублей, иные документы в соответствии с условиями проведения аукциона.

Задаток перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО «БПС-Банк» по Минской области, г. Минск, бульвар им. В. Мулявина, 6, код 153001331; УНП 1903985

ПАКУПКИ З ЗАДАВАЛЬНЕНЕМ

Незалежна ад надвор'я, восень — пара гарачая. Толькі сабралі і адправілі дзяцей у школу, як пачынаецца новы клопат — нарыхтоўкі для «закаці». Дый папоўніць гандлёвы для ўсёй сям'і не пераходзіла б, восень у нас каварная: сёння сонца, а заўтра дажджы ці рапотноў халады... Да ўсіх гэтых запягтаў і патрб пакупнікоў стараецца загадзя рыхтавацца айчыны гандаль. Ва ўнівермагу «Беларусь», не паспеў адшумець школьны кірмаш, а ўжо бачная пазнава гатоўнасць да чарговага сезона: выстаўлены новыя калекцыі вясенніх абутку і вопраткі, футра беларускіх вытворцаў, галаўныя ўборы, дзіцячы асеньне-зімовы асартымент. Спажыўчы таксама стаяць у чаргах, як і шырока прапанаванага асартыменту тавараў, і зручнасць іх размяшчэння, і агульны камфорт вялікай крамы — нездарма першыя пакупнікі з'яўляюцца ля дзвярэй яшчэ да адкрыцця.

Паглядзецц, памацаць, выбраць
Правільна падаць і прадаць рэч — цэлая навука. Пакупнікі адчуваюць сябе нязручна, калі прадавец, не дашыўшы след аглядацца, у першыя пяць секунд кідаецца з пытаннем «Што вам падакаца?».

Беларускае — маё.

— Яе насыцілі разнастайным асартыментам, ад шпалераў да мэблі, ад кручкіў у ванную да карцін, ад карнізаў да ўмывальнікаў. Ужо зручна — скажам, наватсам не трэба мітусіцца па ўсіх паверхах, а можна спакойна падабраць адрозныя калекцыі патрэбных рэчаў і спадарожных тавараў у адным месцы. Яшчэ адзін плюс — аддзел гэты пераведзены на самаабслугоўванне, гэта значыць, не трэба стаяць у чарзе толькі для таго, каб папрасіць прадаўца зняць тавар з вітрыны і разгледзецц бліжэй, практычна увесь асартымент можна убачыць самаму — пакрыўчыць з усіх бакоў, паўраўнаць, памацаць, выбраць тое, што больш падбааецца. А прадаўца і пакупніка цяпер не раздзяляе прылавак.

Дырэктар Мікалай МЯТЛІЦКІ.

Крыху больш як месяц мы спрацавалі ў пашырэннай фармаце, і пераканаліся, што гэта быў правільны крок, — заўважае загадчык камерцыйнага аддзела Алена Мікалаўна Захаранка. — Таваразварот гэтай секцыі павялічыўся амаль на 150 працэнтаў.

Першы паверх універмага, з якога «пераехал» наверх сантэхніка, таксама не апусцеў — тут пашырыўся гаспадарчы аддзел. Бывае хімія, пластыкавыя вырабы, садо-

буйнагабарытны тавар пакупнікам дастаўляюць бясплатна. На касавым чэку і «дзякую за пакупку» абслугоўванне наведнікаў не завяршаецца. Спектр дадатковых паслуг тут вельмі шырокі — ва ўнівермагу раскרוваюць тканіну, разразаюць і апрацоўваюць аверлок дывановыя дарожкі, падганяюць па фігуры набутую вопратку, прымаюць заказы на пашую штор... У суме пакупнікам прапануецца больш як 50 дадатковых паслуг. Прытым улічваюцца інтарэсы самых розных катэгорый наведнікаў: для маленькіх працую дзіцячы пакой, стомленых і згаладалых пачастуюць свежай выпечкай і ўтульнай кавярні, занятая ацэняць фотакіёск і пункт па вырабе ключоў, і ўсім без выключэння дазваляць эканамічна час банкаматы і тэрміналы для аплаты па пластыкавых картках.

Адчуць смак
Адзін з самых запатрабаваных аддзелаў універмага — прадуктовы. Ён таксама працуе па метаде самаабслугоўвання, а таму практычна не збірае чаргаў, хоць і мае мноства пастаянных кліентаў, якія заіраюць сюды ў абедзённы перыяд або пасля працы. Асобныя сімпалы ў пакупнікоў заваявалі хлеббулчаныя вырабы ўласнай вытворчасці — больш за 80 найменняў. Напрыклад, на Вялікадзень па тутэйшай куліцы ды кексы прыходзяць з усёго раёна, а па палеб з вятрубем некаторыя не лянуюцца прыехаць і з суседніх.

сектара Галіна Леанідаўна Воўкава. — Часта робім акцыі сумесна з пастаўшчыкамі: яны даюць сваю зніжку, мы змяшчам сваю гандлёвую націнку — напрыклад, на сокі, хлебны квас. Праводзім дэгустацыі малочных прадуктаў, уласных хлеббулчаных вырабаў, гатовых блінычкаў, — і кожны месяц прапануем штосьці новае.

Да ўвагі гаспадынь: у гэтым месцы прадуктовы аддзел універмага «Беларусь» прапануе зніжкі на сокі, каву і алей.

Набыць танный і... атрымаць падарунак
Грошы лішнімі ніколі не бываюць, а ў крызісны час тым больш. Кожны з нас імкнецца эканамічна — набыць рэчы і якасныя, і недарагія. Дзеля гэтага зусім неабавязкова абягаць увесь горад — дастаткова натрапіць на распродаж або рэкламнаю акцыю, калі тавар прадаецца са зніжкай або прывязымі розгрышамі. Ва ўнівермагу «Беларусь» дзкуючы зладжанай рабоце непасрэдна з пастаў-

шчыкамі падобныя акцыі ладзяцца рэгулярна, і распродажы тут — з'ява не выключная, а пастаянная. Якія тавары можна набыць па зніжках коштах у верасні? Напрыклад, да канца месяца дзейнічаюць зніжкі на тавары Гомельскага заводу «Крыштал» — ювелірныя вырабы з устаўкамі з каштоўных камяней куштуна на 30% менш, залатыя ўпрыгажэнні — на 15%. Таксама «Беларусь» прапануе ўвазе пакупнікоў распродаж мужчынскага верхняга трыкатажу, панчошна-шкарпачных вырабаў — як мужчынскіх, так і жаночых, вясенскага жаночага абутку вытворчасці «Легранд», штурчана футра, мужчынскіх пла-

чоў і куртак, дзіцячых куртак, жаночых парасонаў, шарсцяных тканін, ткацкіх пакрывалаў, коўдраў і падушак, штучных ільняных вырабаў, керамічных вырабаў, лостаркаў. У верасні таксама можна набыць танны на 10% халадзільнікі, марзільнікі і пральныя машыны «Атлант».

Да ўвагі гаспадынь: у гэтым месцы прадуктовы аддзел універмага «Беларусь» прапануе зніжкі на сокі, каву і алей.

шчыкамі падобныя акцыі ладзяцца рэгулярна, і распродажы тут — з'ява не выключная, а пастаянная. Якія тавары можна набыць па зніжках коштах у верасні? Напрыклад, да канца месяца дзейнічаюць зніжкі на тавары Гомельскага заводу «Крыштал» — ювелірныя вырабы з устаўкамі з каштоўных камяней куштуна на 30% менш, залатыя ўпрыгажэнні — на 15%. Таксама «Беларусь» прапануе ўвазе пакупнікоў распродаж мужчынскага верхняга трыкатажу, панчошна-шкарпачных вырабаў — як мужчынскіх, так і жаночых, вясенскага жаночага абутку вытворчасці «Легранд», штурчана футра, мужчынскіх пла-

на 15% — беларускія шпалеры; атрымаць падарунак пры набыцці абутку «Марко». Увогуле эканаміць пры пакупках у «Беларусь» можна практычна штодня: дастаткова сказаць, што ў месяц у сярэднім тут адбываецца да 50 распродажаў і рэкламных акцый! Падрабязная інфармацыя пра іх змяшчаецца на інфармацыйным стэндзе на першым паверсе універмага.

Гара ідзе да Магамета
«Беларусь» размешчана зручна — вялізны лостаркаў гандлёвы «куб» па адрасе вул. Жылуновіча, 4 знаходзіцца практычна на выхадзе

Пашырылася секцыя «Тавары для дома».

акцыі зніжка праходзяць у прадуктовым аддзеле універмага.

са станцыі метро «Партызанская», лобач вялікая паркоўка, зусім недалёка прыляка грамадскага транспарту. І ўсё ж далёка не кожны нават дзеля прывабных распродажаў будзе дабірацца ва ўнівермаг з другога канца сталіцы, а тым больш — з іншых гарадоў. Цяпер, каб пасляхво па прадавец, неабходна самому даходзіць да пакупніка. «Беларусь» гэта робіць у прамым сэнсе — праз сетку філіялаў.

На сёння пасляхво працуюць тры філіялы — «Прамысловыя тавары» на вуліцы Сяляцкага (мікрараён Шабы), «Прадуктовыя тавары» на вуліцы Тухачэўскага і міні-ўнівермаг «Беларусь» на вуліцы Маскоўскай (на месцы былога гандлёвага дома «Кастрычніцкі»). Апошні філіял, які размяшчаецца недалёка ад чыгуначнага вакзала і станцыі «Інстытут культуры», самы малады — яму крыху больш за год, — але ўжо зарэкамандавана сябе вельмі і вельмі яблага. Тавар тут ніколі не залежваецца, дзкуючы шчыльнай сувязі з асноўным універмагам пастаянна абнаўляецца асартымент, і заўсёдня добра ведаюць, што ў філіяле на Маскоўскай можна знайсці самыя свежыя і модныя навінкі. «Год працы паказаў, што пакупнікі заўважылі і ацанілі гэты наш

філіял», — адзначае дырэктар універмага «Беларусь» Мікалай Уладзіміравіч Мятліцкі. Але мала заваяваць сімпалы давер пакупнікоў, яго трэба захаваць і падтрымліваць. Дзеля гэтага ўдасканаленне сістэмы гандлю ва ўнівермагу і філіялах не спыняецца. «Пастаянна вядзецца работа з вытворцамі па зніжэнні адпускных аптосных цэнаў», — заўважае першы намеснік дырэктара Дзмітрый Уладзіміравіч Зубчонак. — А мы, са свайго боку, стараемся змяніць гандлёвую надбуду. Актыўна ўдзельнічам ва ўсіх рэкламных акцыях, якія ладзяць айчыныя прадпрыемствы, — і самастойна праводзім такія акцыі, сезонныя распродажы, пільня сочыма за абнаўленнем асартыменту...» Усё дзеля пакупнікоў, якіх у «Беларусь» заўжыў сустракаюць з усмешкай, а праходзяць па жададаннем «Прыходзьце яшчэ!».

І купляйце з задавальненнем!
Вікторыя ЗАХАРАВА,
Алена ДАЎЖАНОК,
Фота Марыі ЖЫЛІНСКАЙ.
УНП 100098469.

Прадавец секцыі ювелірныя вырабы Алена КРАСКО.

Геаграфія дзелавага супрацоўніцтва: Італія

«ФАНТАЗІЯ ПАВЫШАЕ ЭФЕКТЫЎНАСЦЬ ПАРТНЁРСТВА»

фляцыя, бо з цягам часу яна становіцца несправядлівым цяжарам для спажыўцоў. Сёння лепш выкарыстоўваць рычагі павышэння прадукцыйнасці, каб стварыць канкурэнтныя цэны і прывабіць найбольшыя фінансавыя інвестыцыі з-за мяжы. Пасля візіту ў Беларусь дэлегацыі Міжнароднага валютнага фонду, які даражыць, прынес практычныя вынікі, еўрапейскія банкі таксама змогуць у большай ступені ўдзельнічаць у беларускую эканоміку пры ўмове, што абраны шлях будзе працягваць развіццё ад пажаданым пазітыўным напрамку.

Спадар пасол, Міжрэгіянальнае супрацоўніцтва з'яўляецца адным з найбольш эфектыўных напрамкаў беларуска-італьянскага ўзаемадзейня. У прыватнасці, нядаўна падпрямальнікі з праніцы Мантаў, якія ўваходзіць у валасць Ламбардыя, звярнуліся да беларускага боку з цэлым шэрагам выгадаў прапановаў. Якія канкрэтныя крокі ў гэтым плане робяць італьянскія валасці, а іх у Італіі налічваецца 20?

— Давайце не будзем засяроджваць увагу толькі на італьянскіх абласцах. У нас ёсць таксама правінцыі, цэнтры і розныя дзяржаўныя установы. Але самае галоўнае — гэта людзі. Паспех ініцыятыў Мантаў звязаны перш за ўсё з прысутнасцю поўнага новах ідэй чалавека. Такага, які спадаванці Фантоні, які пераўтварае іх у жыццё. У сувязі з гэтым я хачу быць адначасна і яшчэ адна раз падкрэсліць, што гэта спецыяльная прафесійная падрыхтоўка ў абедзюх краінах. Вельмі пераважна ў сферы, напрыклад, з'яўляецца дызайн. Яшчэ адзін рэгіён, які хочацца назваць, гэта правінцыя Пескара з яе прадстаўніком спадаром Паскуалі. Як вядома, горад Пескара знаходзіцца ў валасці Абрुца, якая некалькі месяцаў таму пацягнула ад зямлятрыву. Узаемаадносінны гэтай правінцыі з Беларуссю пасляхво развіваюцца, і я думаю, дадуць добры плён. Як бачыць, спадар Фантоні з Мантаў, спадар Карбоні з Сардынцы і спадар Паскуалі з Пескары маюць новы канкрэтны погляд на будучыню нашых адносін. Я мог бы дадаць да іх многіх іншых людзей, што бачаць, які чынам можна паўплываць на развіццё нашых адносін. Спадзяёмся, што такіх людзей, вельмі канкрэтны і практычны, будзе больш як з боку Італіі, так і з боку Беларусі.

Падыходы прапануе італьянскі бок для палітычнага партнёрства ў эканамічнай сфері?

— Я ўжо згадаў самага каварнага суперніка, з якім трэба змагацца. Гэта «практэцыянізм», які пераадае развіццё ўзаемаадносінна паміж краінамі. Цяпер хачу прывесці прыклад унутранага ворага, які пастаянна павялічвае выдаткі і не спрыяе развіццю адносінаў. Гэты супернік ёсць у Беларусі, Італіі і ў многіх іншых краінах. Гаворка ідзе аб «крайняй бюракратызацыі» ўсіх эканамічных узаемаадносін. Наш падыход заклячаецца ў тым, каб палепшыць сітуацыю. У вырашэнні гэтага пытання павінны прысутнічаць два вельмі важныя элементы — спрачценне адміністратывных працэдур і прафесійная падрыхтоўка. Што датычыцца інавацыйных падыходаў для палітычнага партнёрства ў эканамічнай сферы, павінен сказаць, што мы стараемся знаходзіць пункты ўзаемадзейня і супрацоўніцтва ў розных спецыфічных галінах. Такіх, як, напрыклад, ветэрынарыя. Аграрна-прамысловая галіна ў Беларусі развіваецца нідэрдна, але, тым не менш, і яе можна палепшыць. Тое самае можна зрабіць для аграрна-прамысловой галіны Італіі. І не будзем забываць, што ёсць таксама і іншыя важныя сферы, дзе магчыма супрацоўніцтва: прамысловыя тэхналогіі, дызайн і, асабліва, станкабудаванне, у якім Італія заўсёды была лідарам. Мы павінны прывесці маніторынг гэтых галін і спрыяць іх агульнаму развіццю.

Спадар Прыджоні, дагаворна-прававая база, на якой грунтуецца адносіны Беларусі і Італіі, стваралася ў той час, калі праблема крызісу не стаяла так востра. Сёння сітуацыя змянілася. Па ўсёй бачнасці, наяўныя дакументы патрабуюць карэктыў. У якіх іх варт адыптаваць да сучасных умоў? Якія новыя дамовы неабходна падпісаць?

— Безумоўна, многія пытанні і пункты гледжання пасля ўзніклага сусветнага фінансаванага і эканамічнага крызісу змяніліся. І сёння мы думаем пра новыя дамовы. У першую чаргу, пра агульны эканамічны дагавор, сумяшчальны з патрабаваннямі ЕС, а таксама пра дамовы ў галіне культуры, мастацтва і экалогіі. Мы спадзяёмся завяршыць іх падрыхтоўку восенню. Гэтыя дакументы створаць аснову для новых, больш вужкіх дамоўленасцяў. У гэтай сувязі хачу адзначыць, што мяне прыемна ўразіла тое, што беларускі бок часта выступае ініцыятарам падобных дамоў і тым самым глядзіць наперад. Напрыклад, беларускі дзяржаўны ўніверсітэт падпісаў шэраг дамоў з найважнейшымі ўніверсітэтамі і навуковымі цэнтрамі ўсёй Італіі. У нас і ў іншых галінах ёсць шмат спецыялізаваных устаноў, якія дасягнулі поспеху ў сваім развіцці і могуць прапанаваць эфектыўнае супрацоўніцтва ў любой сферы: ад механікі да фізікі, ад матэматыкі да астрафізікі, а таксама ў

галіне апрацоўкі матэрыялаў, моды, перадавых тэхналогій.

У Беларусі зарэгістравана больш за 80 прадпрыемстваў з удзелам італьянскага капіталу, што сведчыць пра зацікаўленасць італьянскіх бізнесменаў у далейшым наладжванні бізнесу ў нашай краіне. Якія ж перспектывы беларуска-італьянскага інвестыцыйнага супрацоўніцтва? Якія новыя праекты ў гэтым плане можа прапанаваць Італія ў найбліжэйшы час?

— Па-першае, хачу паведаміць вельмі цікавую навіну, якая з'явілася па выніках візіту дэлегацыі найбуйнейшых італьянскіх банкаў, якія выказалі стаючы меркаванне наконт супрацоўніцтва Італіі і Беларусі, а таксама адносна перспектыв дзюх краінаў. У гэтай сувязі італьянскае Таварыства па ахове інвестыцый (SACE) павялічыла той плагон, які будзе прадаставлены Рэспубліцы Беларусь, на 20 мільянаў еўра. Гэты крок, зроблены нашымі фінансавымі ўстановамі, дазволіць павялічыць таваразварот прадукцыі, а таксама закупкі тавараў мясцовага паходжання. Формы могуць быць самыя розныя, сярэд іх, вядома ж, класічнае сумеснае прадпрыемства.

— Творчасць сама па сабе не з'яўляецца інавацый. Для таго, каб яна стала такой, ёй патрэбна знісці прымяненне ў якім-небудзь канкрэтным прамысловым працэсе. Мы спадзяёмся абмеркаваць усе гэтыя пытанні на Гандлёва-эканамічным форуме, які арганізаваны Пасольствам Італіі сумесна з беларускімі ўстановамі і пройдзе ў рамках праекта «Італьянскае адраджэнне ў Беларусі» ў кастрычніку-лістападзе ў Мінску. Вельмі важна, каб рэалізацыя гэтага форуму абмяркоўвалася паміж прадпрямальнікамі Беларусі і Італіі. Мы павінны быць як можна больш канкрэтнымі. Афійчынныя візіты на высокім узроўні, запланаваныя гэтай восенню, без сумнення, дадуць моцны імпульс адносна паміж Беларуссю і Італіяй. Я хачу быць таксама падкрэсліць, што праект «Італьянскае адраджэнне ў Беларусі» быў створаны для таго, каб пазнаміць з тавары Італьянскага мастацтва, а таксама пагаварыць пра італьянскае і беларускае культуры. Запрашаем усіх, хто гаворыць аб яшчэ не гаворыць на італьянскай мове. Карыстаючы гэтай магчымасцю, мы хочам прадставіць тут Італію ва ўсёй яе поўнасці, які рабілі вашы продкі, такія, як Франціск Скарына і Радзівіл Сіротка, якія наведвалі Італію ў XVI стагоддзі. Яны павінны яе і прывезлі на беларускія землі лепшыя дасягненні таго часу.

Сёння шырока абмяркоўваецца праграма добрасуседства Еўрасаюза «Усходняе партнёрства», у якую ўключана Беларусь. Якой маглі б быць ролы Італіі ў ажыццяўленні сумесных праектаў у рамках гэтай праграмы?

— Італія працавала дзень за днём на працягу апошніх месяцаў для таго, каб даць яе маглі быць канкрэтнае наўпенне ў усходнім партнёрстве. Над гэтым працуюць еўрапейскія краіны і ўстановы, якія, на мой погляд, змогуць аказаць неабходную падтрымку беларускай эканоміцы для пасляхво працягу руху па шляху мудрых распачынанняў беларускага Урада. У Еўрапарламенце існуе камітэт дружбы Італія—Беларусь, які робіць усё магчымае, каб спрыяць гэтай шляху і ўмацаваць развіццё адносінаў Беларусі і Еўрасаюза. Крок за крокам мы рухаемся да глыбокага паразумення, прымаючы да ўвагі складаную эканамічную сітуацыю. Дазвольце мне, тым не менш, скончыць словамі рускага эканаміста XIX стагоддзя Гілярова-Платонава, на жаль, невядомага на Захадзе. Ён ужо тады пісаў у сваёй невялікай, але значнай кнізе пра тое, што калі гаворка ідзе аб эканоміцы, неабходна надаваць адмысловую ўвагу таксама, а, можа быць і перш за ўсё, этычным і сацыяльным бакам. Бо ў выніку мы ўсё будзем гаварыць леей у горадстве, якое здолее пабудавана разам.

Размову влі Кацярына ДАРАВЕЙЧЫК і Барыс ЗАЛЕСКІ.

ДОБРАЯ ЛІЧБА СЕМ...

Свой сёмы дзень нараджэння ГА «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі» адзначае не адзін дзень і не толькі святочнымі мерапрыемствамі. Валанцёрскі рух БРСМ «Добрае Сэрца» распакаваў акцыю «7 добрых гадоў!». Актыўнасць руху арганізуюць на сем дабрачынных акцый у кожным абласным рэгіёне ў Мінску.

Адна з акцый адбылася 7 верасня. Валанцёры пабывалі ў вёсцы Багдавана Валожынскага раёна ў гасцяў у Алены Дварэцкай. Лічба сем і тут невядакова. Алена Феліксавна адна выхоўвае сем'ю прымальных дзяцей. З Мінска дзечкам прывезвалі падарункі: цацкі, вялікі торт і, самае чаканае, — DVD-прайгравальнік. А члены мясцовай ячэйкі БРСМ падрыхтавалі невядлікі паказ.

«Нейкая плана наконт таго, што ў мяне будзе такая незвычайная сям'я, не было, — расказвае Алена Феліксавна. — Проста ёсць жаданне дапамагчы, прага да чагосьці большага». Дзевяць гадоў таму Алена Феліксавна прыняла першую дзючынку. Цяпер Ганна ўжо жыве самастойна і працуе ў Гродне, але часта прыязджае сюды і дапамагае даглядаць дзючэй. Малодшай Таццяны чатыры гады. У сям'і цяпер выхоўваюцца тры хлопчыкі і чадзёра дзючэчак. Алена Феліксавна прыехала ў Багдавана з Гомельшчыны, пакульна працуе і засталася тут жыць.

«Я зраўмела, што гэта мае прывязанне, — дзельца яна. — Я павінна жыць дзеля дзючэй. Гэта недзе было ўнутры, заўсёды. І я нібы дарастала да разумення гэтага. Я не хаваю: часам бывае цяжка. І спадзяюся, што ў нашай сям'і яшчэ з'явіцца новыя дзючкі».

Сям'я Дварэцкіх шчыра дзякавала арганізацыі і запрасіла ў гасці эню. «Добрае Сэрца» паабяцала, што вернецца.

«Скураны мяч» разыграюць у Магілёве
8 верасня ў Магілёве ў цэнтральным спартыўным комплексе ўрачыста адкрылі рэспубліканскія спаборніцтвы па футболе «Скураны мяч» на прызы Прэзідэнтскага спартыўнага клуба. Магілёўскія школьнікі і юныя спартсмены занялі трыбуны стадыёна «Спартак», нядаўна адрамантаванага паводле стандартаў УЕФА. Тут паказалі прыгожае шоу з аркестрам, выступленямі артыстаў і спартсменам, сцягамі і кветкамі. У абласным цэнтры пройдзе фінальны этап у старэйшай узроставай групе. Магілёў прымае в камандах з усёй Беларусі. У іх складзе — 13—14-гадовыя падлеткі. Гісторыя «Скураны мяч» налічвае болей паўстагоддзя. Сявета ва ўсіх спаборніцтвах гэтага турніру бралі ўдзел каля 70 тысяч дзючэй і падлеткаў. Матч за першае месца адбудзецца на стадыёне «Спартак» 11 верасня.

Ілона ІВАНОВА.

Каб праца была ў радасць

Аказваецца, здаровы чалавек здольны працаваць з максімальнай аддачай толькі паўгадзіны запар. Як часам хочацца падоўжыць гэты перыяд, зняць стомленасць і палепшыць памяць! Хоць бы раз у паўгадзіны адрыўваць свой погляд ад працоўнага стала і глядзець, напрыклад, у акно, на кветку або ў неба. Нязначны шмавы фон здольны павысіць працаздольнасць, бо любы гук выклікае стрэс, які ўзмацняе актыўнасць мозга. Вядома ж, гэта не павінен быць шум адбойнага малатка або крыві панк-гурта. Няякая гэта будзе лёгкая, рытмічная музыка.

● Навучыцеся адразу аддаваць дапушчальную ступень стрэсу і прамерную — тую, якая выклікае прыгнечанне, напружанне, трывогу і адчуванне безвыходнасці.

● Для таго каб рэгуляваць эмацыянальны стан, распрацуйце сістэму прырытэтаў у працы. Галоўнае — свесчова вызначыць, што неабходна зрабіць сёння, што — заўтра, а што — ўвогуле адкладзі да лепшых часоў.

● Навучыцеся гаварыць «не», калі дастаецеся, за якой ужо не зможаце павялічыць сваю нагрузку.

● Нападзіце кантакт з начальнікам: пастарайцеся зразумець яго праблемы і зрабіце так, каб ён зразумеў вашы жыццёвыя.

● Не пагаджацца выконваць супярэчлівыя патрабаванні — вы не зможаце разарацца на часткі.

● Знайдзіце час для адпачынку. Кожны вечар заставайцеся сам-насам хоць бы хвілін на пяць, для таго каб цалкам расслабіцца і падумаць пра штосьці прыемнае.

Падрыхтавала
Вольга ЦЫБУЛЬСКАЯ.

Крайна здароўя

Выпуск
№ 34 (148)

Фота Аналя КЛЕШЧУКА.

Прафілактыка

Здымаем стомленасць вачэй пасля ўрокаў

Пацаўся новы навучальны год. І рытм жыцця школьнікаў, безумоўна, змяніўся. Ён стаў больш напружаным, і вучням трэба падладзіцца пад яго. Як зрабіць так, каб гэты працэс прайшоў больш камфортна для арганізма?

Пагаворым сёння пра зрокавы перагрузкі, якія падчас школьных урокаў істотна ўзмацняюцца, а дома хлопчыкаў і дзяўчытак таксама чакае нагрузка на зрок: кнігі, тэлевізар, камп'ютар і г.д. І вось вынікі: вочы ў вашага дзіцяці пачынаюць слязяцца і свярбляць, пачынае пагаршацца зрок. Прычыны таму могуць быць розныя. Аднак многія з іх можна выключыць, калі ведаць асноўныя правілы гігіены зроку.

— Зрокавым перагрузкам садзейнічае работа з экранамі, якія свеццаць, таму, — падкрэслівае доктар медыцынскіх навук дацэнт кафедры афтальмалогіі БелМАПа Вікторыя КРАСІЛЬНІКАВА, — малодшыя школьнікі могуць паглядзець у дзень толькі адзін фільм ці адзін блок мультфільмаў ад 30 хвілін да гадзіны. Тое ж датычыцца камп'ютара — не больш за гадзіну. Пры гэтым лепш зрабіць тры заходы па 15 хвілін, чым сядзець за ім гадзіну. Цяпер існуюць добрыя праграмы, якія дазваляюць рэгламентаваць работу дзіцяці за камп'ютарам.

Дапусцім, 15 хвілін дзіця працуе, а за тры хвіліны да заканчэння работы паступіць сігнал пра тое, што камп'ютар будзе адключаны. Старэйшыя школьнікі могуць паглядзець не больш чым адзін мастацкі фільм у дзень, за камп'ютарам прасеці не больш за 2 гадзіны, але абавязкова з перапынкамі.

Вельмі важнае значэнне для здароўя вачэй мае добрае асвятленне. Дзённае святло падыходзіць з боку больш за ўсё. Рабочы стол трэба ставіць ля акна так, каб святло падала злева. Не варта размяшчаць на падваконні вліякі галінавыя расліны, вазы, акварыумы. Трэба пазбягаць прамых сонечных прамяняў, якія свеццаць у вочы.

Вачам вельмі неабходныя вітаміны і мікраэлементы. Трэба ўжываць прадукты, якія ўтрымліваюць вітаміны А, С, Е — так званыя антыаксідантныя комплексы, вітаміны групы В. Вельмі карысныя чарніцы, імі можна ласавацца ў дастаткова вялікіх колькасцях, потым морква, чым адзін мастацкі фільм у дзень, за камп'ютарам прасеці не больш за 2 гадзіны, але абавязкова з перапынкамі.

ВІНО ДЛЯ ЯСНАГА РОЗУМУ

Два келіхі віна ў дзень дапамагаюць захаваць яснасць і гібкасць розуму ў сталым узросце. Да такой высновы прыйшлі аўстралійскія даследчыкі.

На думку апошніх, умеранае ўжыванне якасных вінаў спрыяе скарачэнню на чвэрць захворванняў, звязаных з узроставай дысфункцыяй галаўнога мозга, уключаючы хваробу Альцгеймера. Праўда, пакуль вучоныя не могуць сказаць, чаму менавіта гэта адбываецца. Аднак вядома, што без строгага вытрымлівання правілаў ўжывання не абясацца. Толькі два келіхі для мужчын і адзін — для жанчын.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Лечымся без лекаў

Далікатная праблема

Апошнім часам ва ўсім свеце адзначаецца рост колькасці людзей, якія пакутуюць ад хронічных запораў. Гэта некаму нестрахнае і ў грудных дзяцей, і ў асобаў стала ўзросту, у мужчын і ў жанчын. Медыкі сцвярджаюць, што ў большасці сваёй запоры выклікаюць незбалансаваным харчаваннем і маларухомым ладам жыцця. Таму пры з'яўленні парушэнняў стулу яны рэкамендуюць не пачынаць адрозніваць прывычкі, а паспрабаваць выправіць становішча дзіцяці і траўмамі.

Пры запорах неабходна часцей прымаць ежу, багатую на раслінную клетчатку, якая ўзмацняе перыстальтыку кішчэніка: вінаград, вішні, слівы, яблыкі, дыні, агуркі, кабачкі, цыбулю, спарж, кавуны, гарбузы і г.д. Карысна і іншая грубавалкістая ежа: расылістыя кшы (грэцкая, аўсяная, ячная), зерневы хлеб, вугрубе, праросткі злаковых культур.

НАРОДНЫЯ РЭЦЭПТЫ БАРАЦЬБЫ З ЗАПОРАМІ

● Раніцай разведзі 1 ст. лыжку мёду ў шклянцы вады пакаёвай тэмпературы і выпіць сумесь невялікімі глыткамі нашча (калі няма каліту і халецыстыту).

● Перад сном шклянку кефіру старанна размяшчаць з 1 ч. лыжкай алею і павольна, невялікімі порцыямі выпіць.

● Сок рэдкай, расол капусты ў цёплым выглядзе, сыравкаш і чай з сушаных вішняў і яблыкаў трэба піць ад 4 да 5 разоў на дзень.

● Ільвыны зёр — лёгкая паслабляльнае. Заварыць 10 г травы шклянкой кіпеню і прымаць гарачым на ноч.

● Лямінарыя, марская капуста, эфектыўная пры хронічных запорах. Прымаць па 1 ч. лыжку сухога парашку, запіваючы вадой, 2 разы на дзень. (Лямінарыя нельга ўжываць пры хваробах ныракаў.)

● Маркоўны сок — смачнае і мяккае паслабляльнае для дзяцей.

● Вінаградны сок піць 3 разы на дзень па 1 шклянцы — раніцай нашча, за гадзіну да абеду і вечарам.

● 1 ст. лыжку пладоў агрэсту заліце шклянкой гарачай вады, кіпяціце 10 хвілін на слабым агні, ахаладзіце, працадзіце (можна дадаць цукар на смак). Піць па 1/4 шклянкі 4 разы на дзень.

● На ноч чарнасліў прамыць і заліць гатаванай вадой. Раніцай настой выпіць, ягады з'есці.

● Добра ачышчае кішчэчнік наступная сумесь: 100 г здробненых ядраў грэцкіх арэху пракаціць у літры малака, працадзіць і змяшчаць з 10 г цукру

«МЯСНЫЯ РАЗБОРКІ»

Здароўе
на талерцы

Чалавек харчуецца мясам з часоў ледавіковага перыяду. Менавіта з гэтага часу, на думку антрапалагаў, паскорыўся разумовы прагрэс Homo sapiens. І прыматаў-вегетарыянаў чалавек пакінуў далёка заду часткова дзякуючы пераходу на змешанае раслінна-жывёльнае харчаванне. Сёння хто толькі ні заклікае зняць мяса з ужытку. І ў той жа час усюдзісная рэклама прапануе багаты асартымент мясной прадукцыі. Паспрабуем разабрацца, каму мяса ёсць, а каму — не.

Харчовыя вартасці чырвонага мяса неаспрэчныя. Дзякуючы сваім паўнацэнным бялкам і тлушчам яно дае прыкметны прыток энергіі і працяглае адчуванне сытасці, забяспечвае арганізм незамённымі амінакіслотамі, аэзіотычнымі злучэннямі, вітамінамі і мінераламі. І рэкамендуецца ім яно ўжо ў «паўператраўленым» выглядзе: адварное, тушанае, паравое, прычым з мінімальным падсоўваннем і без вострых прыпраў. А пры прыгатаванні мясных булёнаў, якія здаўна выкарыстоўваюць як лекавы сродак для паскарэння вылячэння, дыетылагі рэкамендуецца зліваць першы адвар, дзе самае высокае ўтрыманне пурынавых асноў, — у мэтах прафілактыкі падагры. І ўвогуле ўжыванне чырвонага мяса пажылым людзям варта скарачаць, і паступова пераход на вегетарыянства (з ужываннем як і малочных прадуктаў) у гэтым узросце вітаецца і ўхваляецца.

А вось малым энергійным і актыўным не варта пераходзіць на вегетарыянства. І гэта адносіцца як да работніцкай фізічнай, так і разумовай працы, як да мужчын, так і да жанчын. Ні для каго не скарэц, што фізічны (а таксама сэксуальны) патэнцыял мужчыны моцна залежыць ад спажывання чырвонага мяса. І многія жанчыны скардзяцца, што калі

не з'ядуць мяса, дык потым дрэнна адчуваюць голад і часта заканчваюць дзень незапланаванай начной трапезай. Асабліва рэкамендуецца чырвое мяса цяжарным і кормячым жанчынам.

Мяса ў рацыёне дзяцей і падлеткаў — асабліва тэма. Дзеці актыўна растуць, ім патрэбныя і бялкі, і тлушчы — будаўнічы матэрыял і энергетычная крыніца. Калі ў бялковым кампаненце харчавання прысутнічаюць не ўсе патрэбныя арганізмы амінакіслоты — бялковы сінтэз парушаецца. Тлушчы ўваходзяць у склад клетак і клетачных структур, удзельнічаюць у абменных працэсах, у выпрацоўцы гармонаў, дапамагаюць засвойваць тлушчараставальныя вітаміны, з'яўляюцца крыніцай энергіі, неабходнай для ўсіх анабалічных працэсаў. Пры дэфіцыце жалеза парушаюцца кровазбеспячэнне і паўнацэннае дыханне тканак з-за недахопу гемаглібіну. Авітаміноз таксама адмоўна адбіваецца на росце і рэгенерацыі тканак і органаў, якія пры гэтым не маюць магчымасці эфектыўна разраўнаваць і цалкам рэалізаваць сваю генетычную інфармацыю.

А ўсё гэта — паўнацэнныя бялкі, тлушчы, вітаміны, жалеза — прысутнічае ў чырвоным мясе. Нават некаторы лішак тлушчаў і халестэрыну дзецям не пашкодзіць — усё пойдзе на будову клетак, тканак і актыўныя рухі. Таму да заканчэння перыяду росту і фарміравання — прыкладна да 20 гадоў — можна не баяцца адмоўных уплываў чырвонага мяса.

Падрыхтавала
Вольга ЦЫБУЛЬСКАЯ.

РАСКОША ПРЫГОЖЫХ ВАЛАСОЎ

Валасы — упрыгажэнне жанчыны. (Для мужчыны, між іншым, гэта таксама нярэдка прадмет гонару або зазімчэння.) Цяпер выпускаецца мноства выдатных шампунюў. Пра апошнія гаварыць не будзем — дастаткова рэкламы на тэлебачанні. А вось некаторыя сакрэты народных рэцэптаў паспрабуем раскрыць.

● Сухія валасы добра прамываюцца звычайным яечным жолткам. Яго ўзбіваюць у пену ў цёплай гатаванай вадзе і ўціраюць у вільготныя валасы і скуру галавы, пасля чаго апалосваюць падкисленай вадой. Калі валасы светлыя, у ваду для паляскання можна дадаць сок лімона, калі цёмныя — сталовы воцат (1 ст. лыжка на літр вады). Такое мыццё надаецца валасам жывы блыск, зробіць іх мяккімі і шаўкаватымі.

● Пры сухой скуры галавы рэкамендуецца змяшчаць настойку календулы і рыцынавы алей у роўных частках або ўзяць 2 часткі настойкі і 1 частку алею. Уціраць атрыманую сумесь у скуру галавы 2—3 разы на тыдзень. Гэта ж сумесь паддыдзе і для ўмацавання валасоў, іх росту.

● Пры перхадзі, тлустай себарэй валасістай часткі шырока прымяняецца настой лісця крапівы: 1 ст. лыжку сухой здробненай сыравіны заліваюць шклянкой кіпеню і настойваюць 1 гадзіну. Затым працаджаюць. Настой ўціраюць у скуру галавы, апалосваюць ім валасы пасля мыцця.

● Пры выпадзенні валасоў, для ўмацавання іх і лепшага росту прымяняюць адвар каранёў лопуху. Каб прыгатаваць адвар, трэба ўзяць 10—20 г сухіх здробненых каранёў, заварыць у шклянцы гатаванай вады і трымаць 20—25 хвілін на слабым агні, пасля чаго даць крыху настаяць, затым працадзіць і астудзіць. Адвар рэкамендуецца ўціраць у карані валасоў або апалоскаваць іх пасля мыцця 2—3 разы на тыдзень.

● Пры перхадзі і северы скуры галавы эфектыўны камбінаваны травяны настой. Для яго прыгатавання змяшчаць па 3 ст. лыжкі лісця падбелу і крапівы, заліць літрам кіпеню, настойць і працадзіць.

● Добры эфект у барацьбе з перхадзі дае раствор сухой гарчыцы: 1 ст. лыжку парашку растварваюць у літры цёплай гатаванай вады і мыюць валасы без шампуню. Гарчыца не толькі садзейнічае выдаленню перхадзі, але і ўмацоўвае карані валасоў, цудоўна іх прамывае.

● Пры перхадзі і моцнай салнасці валасоў дапамагае наступная маска: 5 ст. лыжак аліўкавага алею падагрэць, выціснуць у яго сок паловы лімона. На ноч уцёрці ў скуру галавы, а раніцай змыць. Паўтарыць працэдуру некалькі разоў.

● Для ўмацавання і афарбоўкі валасоў выкарыстоўваюць настой рамону. Пры вельмі светлых валасах дастаткова ўзяць 100 г рамону, а для валасоў больш цёмнага тону — 200 г, заварыць у 0,5 л кіпеню і пакінуць настойвацца на 30—40 хвілін, пасля чаго працадзіць. Настоем рамону, як і настоем шалупіна цыбулі, добра змазваць валасы кожны дзень — гэта надаецца ім каштаванае адценне. А камбінацыя адвараў рамону, рэвену і моцнай чайнай заваркі афарбоўвае сівыя валасы ў залатаста-русы тон — колер спелага жгта. Праўда, афарбоўка гэта настойка, працэдуру трэба паўтараць пасля кожнага мыцця галавы.

Падрыхтавала
Вольга ЦЫБУЛЬСКАЯ.

МЕНЮ для Падлетка

Што рабіць, калі дыета для маленькіх на складзе пажыўных рэчываў дзіцяці ўжо «малая», а дыета для дарослых яшчэ «вялікая»?

Парушэнні харчавання ў падлеткавым узросце могуць прывесці да парушэння абмену рэчываў, які вызначае фізічнае, разумовае і рэпрадукцыйнае развіццё чалавека. Менавіта ад харчавання шмат у чым залежыць якасць здароўя, склад асобы і нават знешні выгляд. Рэч у тым, што арганізм падлетка асабліва адчувае недахоп дэфіцыту пажыўных рэчываў — колькасцага і якаснага. І каб стварыць для яго правільнае меню, неабходна дасягнуць адразу некалькі мэтаў.

МЭТА 1: САГРЭЦЬ

Расход цяпла і энергіі ў падлеткаў значна вышэйшы, чым у дарослага чалавека — у іх проста больш інтэнсіўна праходзіць абмен рэчываў. І нават у сне падлеткі затрачваюць больш калорый. Сродак дасягнення: вугляводы. Для таго, каб падлетку было цёпла, унутры яго павіна пастананна кіпець энергія. Лепшая яе крыніца — неачышчаныя вугляводы, клетчатка. У той час, як ачышчаныя вугляводы (цукар, мучное) хутка пранікаюць у кроў і выклікаюць рэзкі прыліў энергіі (а затым — яе рэзкі спад), нерафінаваныя вугляводы перапрацоўваюцца павольней і вызвалюць энергію паступова. Вось чаму ў рацыёне падлетка абавязковы кашы, зерневы хлеб і макаронныя вырабы, а таксама свежая агародніна і зяленіца.

МЭТА 2: ПАДКІНУЦЬ «БУДАЎНІЧАГА МАТЭРЫЯЛУ» ДЛЯ УТВАРЭННЯ ГАРМОНАЎ І ФЕРМЕНТАЎ

Сродак дасягнення: жывёльны бялок, які ўтрымліваецца ўвесь набор амінакіслот. Яны прысутнічаюць у мясе, субпрадуктах (печані, нырках, сэрцы, лёгкіх). Аднак не варта і перабіраць з бялкамі: у дзень дастаткова дзве порцыі (напрыклад, цялячы адбійчы на абед і адварная курчыца на вячэр).

МЭТА 3: УМАЦАВАЦЬ ІМУНІТЭТ

Сродак дасягнення: тлустая рыба. У ёй змяшчаецца комплекс тлустых кіслот амега-3, якія павялічваюць супраціўляльнасць арганізма інфекцыйным хваробам, у тым ліку вірусным.

МЭТА 4: ЗРАБІЦЬ КОСЦІ ТРЫВАЛЫМІ

Сродак дасягнення: малочныя прадукты. Патрэба падлетка ў кальцы амаль у 2 разы перавышае

патрэбу дарослага — гэты элемент неабходны для інтэнсіўнага росту шкідэта і ўмацавання яго структуры.

МЭТА 5: ПАЛЕПШЫЦЬ ПАМЯЦЬ

Сродак дасягнення: халін. Разумова нагрузка, якая кладзецца на плечы падлетка, вялізная: вучоба, выпускныя экзамены, падрыхтоўка да паступлення ў ВНУ. Умацаваць памяць дапамагае халін, які нават называюць «вітамінам памяці». Ён прысутнічае ў яйках, печані, нырках, цяляціне, бабовых, злаках, зяленіце.

МЭТА 6: СУПАКОЎЦЬ

Сродак дасягнення: прадукты, якія ўтрымліваюць магній. Соя, белая фасоль, шыпшына, проса, морква, арэхі, кавуны — усё гэта карыснае для падтрымання нармальнай дзейнасці нервовай сістэмы.

Магній таксама пазбягае і ад вегетасасудзістай дыстанці. Гэты цудадзейны элемент садзейнічае нармалізацыі сасудзістага тону, тым самым дапамагаючы ў прафілактыцы дыстанці.

МЭТА 7: ПАЗБАВІЦЬ АД ВУГРОЎ

Сродак дасягнення: аўсяныя і грэцкія крупы, печаныя яблыкі, буракі, агуркі. Аўсянка і прадукты, якія змяшчаюць пекціны, ачышчаюць арганізм ад таксінаў, а агуркі з лупінай і без солі актывізуюць работу ныракаў і «прамываюць» арганізм. На зноч добра выпіць кісламалочны прадукт (біякегурт, ацыдафілін, сыравкаш, кефір) або малако з 1 ч. лыжкай мёду.

МЭТА 8: СПРАВІЦА З УПАРТАСЦЮ

Сродак дасягнення: дадаць фосфару і кальцыю. Часта ўпартасць і раздражняльнасць становяцца нервовай рэакцыяй арганізма на парушэнне фосфарна-кальцыевага абмену. Таму часцей уключаць у меню падлетка рыбу і малочныя прадукты.

МЭТА 9: ПЕРААДОЛЕЦЬ НЯВАЖЛІВАСЦЬ

Сродак дасягнення: прадукты з вітамінамі В і Е. Запраўляйце салаты з агародніна алеем, багатым на вітамін Е; дайце дзіцяці свежавыцснуты сок яблыкаў і морквы (3/4 яблычнага соку і 1/4 маркоўнага). Вітаміны групы В у вялікай колькасці прысутнічаюць у бабовых, зяленіце, сыры, зерневым хлебе.

Падрыхтавала Вольга ЦЫБУЛЬСКАЯ.

Фота Аналя КЛЕШЧУКА.

«МОВА МЯНЯЕЦА, БО ЖЫВАЯ!»

(Заканчэне. Пачатак у нумары за 8 верасня.)

Працягваем размову з доктарам філалагічных навук, прафесарам, галоўным навуковым супрацоўнікам Інстытута мовы і літаратуры НАН Беларусі, намеснікам старэйшым Міжнароднага камітэта славістаў, ганаровым членам Сафійскага ўніверсітэта імя Клімента Охрыдскага, акадэмікам Македонскай акадэміі навук Генадзею Апанасавічам Цыхуну.

— Генадзь Апанасавіч, якое тае стаўленне да пазіцыі Валерыя Акудовіча, акадэміка Крытыкуючы за неапазіцыю «сва», «параза», «панятак» і г.д., прып'ятыя суды нават «кагдазе», якое ёсць у беларуска-рускім і тлумачальным слоўніках?

У В. Акудовіча філасофскія творы, і ў іх павінны быць не зусім пошываныя словы. Калі ён лічыць, што сваімі тэрмінамі ён не адштурхвае чытача, — гэта яго справа. Кожны сам ацэньвае, ці не адвернецца чытач з-за аднаго нейкага слова ад усёй ідэі, гэта індывідуальна. Нехта лічыць, што лепш перадаць сутнасць нейкага паняцця простымі зразумелымі словамі замест таго, каб палюха чытача тэрмінамі, якія, на яго думку, мала хто зразумее. Кожны вырашае сам, кожны разлічвае на сваю аўдыторыю чытачоў.

— Тады, можа быць, некалькі асобных слоў пра ўжыванне гістарычнай, старабеларускай лексицы ў сучасных творах, тых жа «мышцы» і «ляндаваць».

— Па-першае, калі пісьменнік хацеў ахапіць моўную сітуацыю, ён ужыў гэты «мышцы». Гэта выдае старабеларускае слова, назва для манетнага двара, «манетны двор» — калекца з рускай мовы. Было некалькі назваў, у тым ліку «мынца». «Ляндаваць» (паланізм з насавам гукі), я думаю, таксама ўжыта спецыяльна для перадачы пэўнага каларыту часу. Але ўсё трэба разглядаць у кантэксце, таму што лубое слова вырыў з кантэксту, нават калі гэта твора класіка, — і яго можа быць смешным, а ў кантэксце яго на сваім месцы. Вырываючы з кантэксту — спекулятыўны прыём здурнення (па-руску «прыём оглушения»).

Або возьмем слова «мытна». Зусім нядаўна ўсе казалі «таможня». Алег Трусуў ці нехта іншы, выступаючы перад Вярхоўным Саветам, пранаваў ужываць словы «мытна», «мытнік», «мытны» — старабеларускія словы, якія захоўваліся да пэўнага часу і ў на-роднай мове, таму што ў аснове іх — «мыта», якое збіралі. А калі «таможня», то што збіралі? Невядома. А тут — усё сістэмна. Алег Трусуў дэпутатаў пераканваў, і дагэтуль ва ўсім дакументах пішацца «мытна», усё прызываліся. Хаця ў 70-я, 80-я і ў пачатку 90-х гэтае слова выклікала, напэўна, такія ж дурныя асацыяцыі, як тая ж «мынца». Так што ўсё ўспрымаецца нармальна ў сваім кантэксце, а калі яго вырываюць з кантэксту, то можа выклікаць смех, але гэта танны смех.

— Цяпер пра стварэнне ўласных слоў на беларускай глебе. Аўтар аднаго з допісаў задаваў, як яму, відаць па ўсім, здавалася, рытарычныя пытанні: чаму «гулец», а не «гуляк» або «гульнеш»? Чаму нехта ўжывае замест таго натуральнае «нашай мовы «прахожага» нейкае слова «мінак»? Чаму побач з «язычнікам» ставяць паланізм «паганец». Можна адказаць прыватна

звычайных незмяняльных слоў, адбываецца так званы ціск сістэмы. Калі ёсць, скажам, 25 падобных па форме слоў ніякага роду, то лубое выключэнне — гэта парушэнне сістэмы, і гэтыя 25 «ціснучы» на выключэнне, каб яно таксама было ніякага роду. Гэта нармальна моўная тэндэнцыя, бо калі ў мове надта многа выключэнняў — гэта парушэнне сістэмнасці.

Жыццё змены ў мове пад ціскам сістэмы заўсёды адбываецца, гэта заканамерны працэс развіцця кожнай мовы. Напрыклад, у балгарскай мове некалькі слоў на зычны гук, які гістарычна былі жаночага роду, цяпер у адных слоўніках пазначаныя як назойныя жаночага роду, у іншых — як мужчынскага, таму што гістарычная розніца паміж мяккімі асновамі жаночага роду і цвёрдымі мужчынскага роду сцёрлася. Гэтыя розныя трактоўкі лічэння не даюць літаратурнай мовы, але яны адлюстроўваюць жыццё мовы. Калі ў мове ёсць шмат слоў ці форм, якія характэрныя для пэўнай катэгорыі (роду, ліку і г.д.), то ўсе падобныя, якія гістарычна адносяцца да іншай групы, стаяць на мяжы няўпэўненасці: 50, ці 100, ці 200 працуюць вост так, і тут раптам некалькі парушаюць гэтую сістэму. Гэта адбываецца несадома, моўная сістэма сядзіць у галаве, але не так, што спытаў у чалавека — і ён табе выдасць усядомлены адказ, гэта дзейнічае аўтаматычна.

У выніку мовы, якія вядуцца з агнянага правіла, пачынаюць схіляцца ў агульны рад, гэта і ёсць развіццё мовы. А ўзяці і раскласці ці ў слоўніках рад і назаўсёды можна толькі для тых званых мёртвых слоў, якія нахатыла лацінскай. У іх усё ясна — ёсць пэўная колькасць тэкстаў, тэксты ўтвараюць так званы корпус, і ў корпусе ты можаш знайсці ўсё, і абсалютна дакладна: можна толькі вост так і ніяк іншак або магчымыя варыянты, прычым усё яны пералічаны.

— Такім чынам, любіць слоўнік жыццё мовы фіксуе толькі стан гэтай мовы на пэўны момант, так?

— Так, гэта як фатаграфія. Вось чалавек бачыць, а ён не падобны на фатаграфію, чаму? Таму што ён ужо змяніў, ён жыве, развіваецца, а на фатаграфіі зафіксаваны пэўны момант. Часам памежнікі па 20 хвілін ідэнтыфікуюць чалавека па фотаздымку 15-гадовай даўнасці, тым больш калі на здымку ўсё з бародой і з вусамі, а ў жыцці яго паголены. Гэтаж казкі і слоўнік — фатаграфія пэўнага стану; пяцітомны ТСБМ у шасці кнігах — гэта фатаграфія мовы 80-х гадоў, прычым з канцэпцыяй 50—60-х. І заганяць мову ў межы таго слоўніка, гэта ўсё адно што патрабаваць ад чалавека, каб ён быў такім жа, як 20 ці 30 гадоў таму, але гэта проста немагчыма.

— Як адлюстроўваюць моўныя змены ў еўрапейскіх слоўніках?

— У немцаў ёсць сістэма слоўнікаў пад назвай «Дудэн». Гэта розныя слоўнікі, у тым ліку і арфаграфічны. Перыядычна збіраюцца вучоныя і ўносяць пэўныя змены ў гэтыя слоўнікі. І дзяржава ніяк чым не ўздзіма справу не ўмешаюцца, усё вырашаюць аўтарытэты спе-

ЖЫЦЦЁСЛАВЯ

Выпуск № 24 (70)

кім чынам утварылася славянская канфесійная тэрміналогія на базе лацінскай мовы. Перш за ўсё гэта адбылося ў старачэшкай мове, потым традыцыя перадачы чужых тэкстаў на сваёй мове распаўсюджвалася далей — у Польшчы, ва Украіне, паступова трапіла яна і да нас у старабеларускую — праз Галіцкую Русь, Валынь, якая прышла да чэшскай тэрыторыі. Так што старабеларуская мова была на стыку дзвюх традыцый: з аднаго боку працавала царкоўна-славянская традыцыя (першыя славянскія апазіцыі траматэў ў значнай ступені падобныя на старажытнарускія тэксты, яны працягвалі традыцыю), а з другога боку была традыцыя чэшска-польскай, адсюль у старабеларускую мову мнства тэрмінаў лацінскага паходжання, якія калькіраваліся, у тым ліку са старачэшскай мовы. Чэшска-польскую традыцыю называюць яшчэ арэалінай, таму што яна распаўсюджвалася кругамі ад цэнтра: чэхі пераклалі кнігі, гэтыя кнігі далей пайшлі, да новых моў, там зноў гэта перакладалі.

А трэцяя традыцыя — паводле якой і створана літаратурная мова беларуская — самая маладая, яе называюць тыпалагічнай, таму што стварэнне мовы ідзе па пэўным узоры, тыпе. Рафарматар сербскай літаратурнай мовы Вук Караджыч гаварыў, што літаратурная мова павіна быць блізкай для народа, а для гэтага адлюстроўваць фанетычныя прышчыны — калі напісанне максімальна набліжана да вымаўлення. У рускай літаратурнай мове, заснаванай на гене-

— Ці павінна паўплываць лібералізацыя моўных нормаў рускай мовы на наш традыцыйны стаўленне да слоўнікаў і да захавальнікаў непарушаных нормаў?

— Нам у нашых нарматыўных слоўніках не трэба бяздумна арыентавацца на адпаведныя рускія. У рускіх і беларускіх нарматыўных слоўніках пераплачана і да гэтага часу розныя задачы. Каб гэта зразумець, трэба ведаць, што беларуская і руская літаратурныя мовы ўзніклі на падставе розных традыцый.

Сярод славянскіх моў можна выдзеліць тры традыцыі ўзнікнення літаратурных моў. Адну з іх, царкоўнаславянскую, М. Трубычкі называў традыцыяй пераеннасці, або яе называюць яшчэ генетычнай. Новая літаратурная мова як бы вырастае з ранейшай класічнай мовы, пераймае з яе. Руская літаратурная мова так і развілася са старажытнарускай (літаратурнай мовы ўсіх усходніх славян), якая была фактычна царкоўнаславянскай з невялікімі дадаваннямі. Старажытнаруская мова выкарыстоўвалася ў Маскоўскай Русі як пісьмовая мова і не супадала з вяршай народнай. Традыцыйна рускай пісаў амаль па-царкоўнаславянску, Пушкін увёў больш слоў і г.д., так паступова літаратурная мова набыла сучаснае аблічча. Праз пераемнасць.

Другая традыцыя — чэшска-польская, яна ўзнікла ў сувязі з тым, што каталіцкая царква павіна была ў пэўны перыяд прыкасавацца да пэўнага народа. І да гэтага часу ў касцёлах чытаюць на латынці, але лепш было, каб народ нешта разумее, а не паўтараў механічна незразумельнае. І быў уведзены дазвол на прапаганду на народнай мове. Пачалі перакладаць царкоўную тэрміналогію, та-

«АЛЬФАБЭТ»

Александра СІЛЬВАНОВІЧА і Юрыя ЯКАВЕНКІ Гродзенскі мастакоў аб'яднала магія літары

Напярэдадні Дня беларускага пісьменства ў Гродзенскай выставачнай зале адбылася прэзентацыя сумеснага праекта Аляксандра Сільвановіча і Юрыя Якавенкі «Альфабэт». Адным з яго галоўных кампанентаў, нароўні з колерам і фактурай, крыніца натхнення для мастакоў стала літара.

Экспазіцыя складаецца з трох частак — «Кніга», «Руны» і «Брама». У сваёй частцы праекта («Брама») Аляксандр Сільвановіч запрашае гледца ўвайсці ў свет сімвалаў, абрадаў і асобна, якія так ці інакш паўплывалі на яго светапогляд. Літары ўтвараюць словы, а яны — дзіўныя ўзоры і вобразы. Вежа, лабірынт, паляванне, піраміда... Карціны, прысвечаныя Леанарда да Вінчы, Антоніа Гаўдзі, Казіміру Малевічу, Уладзіміру Караткевічу, Сяргею Параджанаву...

Вобраз таямнічага і магічнага сімвала літары распаўсюджае Юрыя Якавенка ў сваёй графічнай нізцы «Руны» (рунічны алфавіт — адзін з самых ранніх у Еўропе). А трэцяя частка праекта («Кніга») прывесена славаутам твору Міколы Гусоўскага «Песня пра зубра». Як ужо паведамляла «Звязда», гэта першае выданне жамчужыны лацінамоўнай славянскай культуры ў стылі «артбук». Ажыццывілі яго беларускі графік Юрыя Якавенка і італьянскі майстар-друкар Джуліяна Ямакучы. Кожны са 150 экзэмпляраў кнігі выраблены ў гарадзе Сан Бенедэта-дэ-Тронта ўручную, з натуральных матэрыялаў і згодна са старажытнымі традыцыямі і тэхналогіям.

Дзякуючы саадыначэнню міністра замежных спраў Беларусі Сяргея Мартынава кніга «Песня пра зубра» (як і ў Міколы Гусоўскага ў Ватыканскай мове) перададзена ў Ватыкан пале Рымкама Бенядыкта XVI. Збралена тое, што не ўдалося выкачаць Гусоўскаму, які пісаў у Італіі пазва па замове папы Рымскага Льва Х Медзічы. І, такім чынам, гістарычнае кола (беларускі паэт — кніга — Італія — Ватыкан) замкнулася.

Дарчэ, гэта кнігу Юрыя Якавенка таксама падарыў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Кракаўскай бібліятэцы імя Чарта-рыёйскіх. А Гродзенская гісторыка-археалагічная музей разам з кнігай атрымаў яшчэ і матрыцы афортаў.

Карціна Аляксандра Сільвановіча «Крыльце»

Фота Яраслава ВАНЮКЕВІЧА.

НЯСВІЖСКАЯ АКАДЭМІЯ

У палацы Мышляўскай Варшавы адбылося ўрачыстае закрыццё XIV курсу Міжнароднай летняй школы паслядыпломнай адукацыі «Нясвіжская акадэмія».

Гэта праект — адзін з кірункаў супрацоўніцтва паміж суседнімі краінамі. 14 слухачоў з Беларусі і Украіны атрымалі дыпломы аб заканчэнні акадэміі, паведамляе прэс-служба Беларускага пасольства ў Польшчы. Таматыка аб'ектны курсуў — «Ахова і выкарыстанне гісторыка-культурных аб'ектаў і ансамбляў». На працягу летніх месяцаў слухачы спаткаліся ў Беларусі, а затым у Польшчы, сумяшчаючы тэарэтычныя заняткі з практычнымі, знаміліся з сістэмай аховы гісторыка-культурных каштоўнасцяў, пытаньнямі рэвалюцыйнай (вертанна да жыцця) аб'ектаў спадчыны, новымі падыходамі ў метады іх захавання, аднаўлення і далейшага выкарыстання.

А мо там трэба іншая сістэма адукацыі, новыя вучэбныя тэхналогіі? Калі школьнікі заяўляюць, што мы не разуме- ем па-беларуску, ці не значыць гэта, што пакуль урокі роднай мовы праходзяць няправільна, нецкава і што іх наогул недаставае, а мо і ў садах беларускіх заняткі павінны праходзіць часцей? Можна, ахвотны працаваць настаўнікам беларускай мовы становіцца ўсё менш, не толькі таму, што мове неапазітавана яна ў грамадстве, але і таму, што гэта нявыгодна. А мо нешта зменіцца, калі Беларускамоўным выкладчыкам зрабіць нейкія дапаўненні? А заадно беларускі матэрыялы з ахвотнымі для Беларускамоўных работнікаў — бібліятэкарай, медыкаў, вадзіцляў, прадаўцоў і гэтаг далей. Калі размаўляць па-беларуску будзе выгадна, можа, гэта стане і больш прэстыжна?

Мо трэба раскручваць тое, што ў нас ёсць? Напэўна, мы можам быць карыснымі для тых, хто пакуль не любіць Беларусі, толькі таму, што не ведае яе. Таму што не вевуваць яе гісторыі. Таму што не падарожнічаў па ёй! Таму што не чытаў беларускіх кніжак! І не чыў беларускай мовы.

А мо нашы чытачы ведаюць, як разра- вцаць гэта кола? Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

ПА СЛЯДАХ БЕЛАРУСКАЙ КНІЖКІ

(Працяг. Пачатак у нумары за 8 верасня.) Шчыруюць нашы пісьменнікі, толькі няма попыту і падтрымкі

Звяртаюся да экспертаў у маім пытанні — супрацоўніку Цэнтральнай дзіцячай бібліятэкі горада Мінска. У бібліятэцы заўважылі: яшчэ да шостага класа дзеці чытаюць кніжкі, а пасля як быццам знікаюць. Чаму падлеткі мала чытаюць беларускіх кніг, і ці вінаватыя ў гэтым нашы пісьменнікі?

— Ці будучы дзеці чытаць кніжкі на беларускай мове, шмат у чым залежыць ад свядомасці бацькоў і ад свядомасці падлеткаў. Калі яны ўсведамляюць сябе як беларусы, лічаць, што неабходна ведаць сваю гісторыю, літаратуру, — чытаць будуць, — заўважае загадчыца сектара літаратуры для старэйшага ўзросту Людміла ДУБРОУСКАЯ.

— Але вельмі многае залежыць і ад настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры, апошнія гады летам дзеці не прыходзяць у бібліятэку са спісамі беларускай літаратуры, з рускай — амаль усё, прычым часам пытаюцца пра таякі кнігі, пра якія мы нават і не чулі. А настаўнікі для дзіцяці афармляюць, добрыя школьнікі абавязкова працягаюць тая кніжкі, якія ён прасіў. На днях у нас у бібліятэцы вельмі сямклісканіе ці 10-й гімназіі. Цудоўна, разумныя дзеці. Але калі я спыталася ў іх, якіх беларускіх пісьменнікаў вы ведаеце, узгадалі толькі класікаў, і нікога з сучасных аўтараў. Нават з тых, якія павінны быць ў пазакласным чытанні. А калі я спыталася, ці звяртаюцца яны ўвагу, калі хтосці размаўляе па-беларуску, дзеці казалі, што адзначаюць гэта, і ім падабаецца.

Так, мова дзецям падабаецца, яны яе не саромеюцца, яны гаварыць не умеюць, больш за тое, часам і не разумеюць, бо на сустрачках у бібліятэцы прасяць, каб з імі гутарылі па-руску. Чаму, Людміла Ільінічна адказала: — Настаўнікі і бацькі бачаць моўную сітуацыю: сёння беларуская мова не запатрабавана, вышэйшай адукацыі на ёй няма, навошта тады яе вучыць? Адсутнасць зацікаўленасці цягне за сабой далейшае пагаршэнне сітуацыі: калі попыт

Фота Марыя ЖЫЦІНСКАЯ

Спіс дадатковых літаратуры Маленькім можа пацягнуць: Уладзімір ЯГОУДЗІК «Славетныя рыбаловы», «Грыбок, грыбок, востна лабок», «Царэўня ў падземным царстве», «Ці вернецца князь Кук» і іншыя кнігі гэтага аўтара. Алякс МАРШЫНОВІЧ «Заластавец з Турава», Сяргей ТАРАСАЎ «Фрэскі», зборнік «Нам засталася спадчына», Анатоль БУТЭВІЧ «У гасяцях у венацкі», Міхась ПАЗНЯКОЎ «Вавёрчына хатка», Людміла РУБЛЕўСКАЯ «Карона на дне віра», Алена МАСЛА «Вандровка з божымі кароўкамі». Серый «Казкі XXI стагоддзя», «Беларуская аўтарская казка», «Скарбы роднай прыроды», «Славетныя іменны». «Блакітная кніга ў творах беларускіх пісьменнікаў», «Лясная кніга ў творах беларускіх пісьменнікаў», «Чырвоная кніга ў казках і вершах». Падлеткам і дарослым бібліятэкары раяць: Яўген ХВАЛЕЙ «Прынцэса тусоўска», Людміла РУБЛЕўСКАЯ «Сэрца мармуровага анёла»; Алякс БАДКА, Паіса БАРАВІКОВА, Алякс НАВАРЫЧ «Адзінока вясмакліскані жадае пазнаміцца»; Алякс НАВАРЫЧ «Літоўскі воіск»; Андрэй ФЕДЭРАЅКА «Афганская шкатулка» і «Тры талеры»; серыя «Вера.Надзья.Любоў».

Адны пісьменнікі і бібліятэкары не здольныя зрушыць справу з чытаннем па- беларуску. Але школа можа паспрыць, калі для яе ўсё беларускае стане цікавым. Так, апошнія пяць гадоў былі вялікі попыт на краязнаўчую і гістарычную літаратуру — дзеці рыхтавалі даклады да ўрокаў. Але цяпер няма курса сусветнай мастацкай літаратуры, няма гісторыі на роднай мове, і які гэта адаб'ецца на беларускіх кніжках? Наша літаратура добрая Сярод самых малых чытачоў прыхільніку беларускай чытанні значна больш,

чым сярод падлеткаў. І даволі часта па кніжкі на беларускай мове прыходзяць іх бацькі. Калі малыя пачынаюць у школе вывучаць беларускую мову і дарослыя бачаць, што яна дзецям даецца нялёгка, яны шосьці не разумеюць, ці пішуць з памылкамі, то па беларускія кнігі і казкі, прасценнікі апаздананнямі бягуць як за лекамі для пасляховацы.

Але наша дзіцячая літаратура здольная не толькі дапамагчы вучыцца, але і сама вучыць хлопчыкаў і дзяўчатак. — Сёння карыстаецца попытам не самая лепшая літаратура. Калі ўчытацца ў замужнюю фантастыку, папулярную сярод дзяцей, чаго дрэннага там толькі ні знойдзеш. Дзякуй Богу, у беларускіх кніжках гэтага няма. Нашы казкі, і ўвогуле, уся наша літаратура — добрыя, бо наш народ добры, лагодны. Нашы кніжкі выхоўваюць дзетак. Калі яны будуць чытаць беларускія кніжкі, дык будуць любіць Радзіму. Апошнім часам для малодшага школьнага ўзросту выпускаецца шмат літаратуры, у якой пісьменнікі звяртаюцца да культуры, традыцый, гісторыі нашай краіны, — расказвае спецыяліст у кніжках для самых маленчкіх Ірына Сіньельнікава.

— Калі раней беларуская дзіцячая літаратура ў асноўным была вяршаваная, у апошнія гады тры пачалі з'яўляцца аўтарскія апазіцыі і казкі. У Плянкова, Галіноўскай, Карызня, Мазго ёсць выдатныя вершы, прысвечаныя і маці, і дзецям, і Радзіме, і жыццёвым сітуацыям. Але не ўсім дзецям падабаюцца менавіта вершы, і для такіх цяпер вельмі шмат цікавага. Вельмі добра чытаюцца кніжкі Уладзіміра Ягоўдзкі, яго творы малюўчыя, прыгожыя, ён так аднаўля піша пра прыроду Беларусі. Сярод казачнікаў варта адзначыць Алену Масла, яе казкі павінны чытаць не толькі дзеці, але і дарослыя. Цудоўная серыя «Казкі XXI стагоддзя», найбольш цікавыя з яе кніжкі — «Калярвая затокка» і «Прыгоды маленькай машыны». Вельмі шмат карыснай літаратуры друкуецца Эжкархатам, такіх кніжкі вучаць дзіця, як паступаць у пэўных сітуацыях, што добра, а што дрэнна, і яны карыстаюцца попытам. Нашы кніжкі дзеці могуць чытаць і чытаць, ёсць творы ў самых розных кірунках.

Але вост па мастацкім афармленні беларускіх кніжак у маёй сэрцамоўніцы быў шарж заўваг. Так, зноў жа я пачула, што

Хто што скажаў...

Часлаў ШУЛЬГА, намеснік міністра спорту і турызму (пра развіццё транспартнай інфраструктуры Беларусі):
— Ніводная буйная рака краіны не выкарыстоўваецца ў поўным аб'ёме з пункту гледжання развіцця турыстычных паслуг.

Андраі ШАУЧЭНКА, нападчыні зборнай Украіны і кіеўскага «Дынама» (пра сённяшні футбольны матч Беларусь — Украіна):
— Вельмі добры лік у гульні з камандай Андоры атрымаў, але наперадзе нас чакае самы важны матч — з беларусамі.

Віктар ЧАРНАМЫРДЗІН, прадстаўнік прэзідэнта Расіі па пытаннях эканамічнага супрацоўніцтва з дзяржавамі Садружнасці (пра магчымасць увядзення адзінай валюты ў краінах СНД):
— СНД у будучыні прыйдзе да стварэння адзінай валюты.

Ларыса КАМАРОВА, начальнік упраўлення гандлю і паслуг Мінгарвыканкама (пра будаўніцтва новых гандлёвых цэнтраў у сталіцы):
— У найбліжэйшыя некалькі гадоў у сталіцы запланавана адкрыццё цэлай серыі гіпермаркетаў — у Чыжоўцы, мікрараёне Каменная Горка.

Уладзімір НАВУМАЎ, былы міністр унутраных спраў, старшыня Федэрацыі хакея Беларусі (пра тое, што неабходна рабіць, каб перамагчы хабарніцтва):
— Для пераадолення апісаных з'яў неабходна, каб усе члены грамадства займалі аднолькавую пазіцыю.

Шчасце і лічбы
Чароўныя дзевяткі не карыстаюцца папулярнасцю ў маглёўскіх маладых. 09.09.09 у Магілёўскім Палацы шлюбаў адбудзецца толькі адна ўрачыстая цырымонія рэгістрацыі.

ТРОЙЧЫ ДЗЕВЯЦЬ

Чароўныя дзевяткі не карыстаюцца папулярнасцю ў маглёўскіх маладых. 09.09.09 у Магілёўскім Палацы шлюбаў адбудзецца толькі адна ўрачыстая цырымонія рэгістрацыі.

Удзень 24-гадовага магільчана Тацяна ў залатой зале возьме шлюб з 28-гадовым сталічным прадпрыемствам Сяргеем. Вяселле будзе традыцыйным, у святочнай вясцеры возьмуць удзел толькі самыя блізкія сваякі і сябры.

Нам проста спадабацца гэтая лічба, — сказала часлівая нявеста наярэддзі. — Мы спадзяёмся, што 09.09.09 прынясуць нам шчасце.

Тацяна і Сяргей пазнаёміліся некалькі месяцаў таму на працы, і каханне практычна з першага погляду завяршаецца вяселлем. Адна вялікая мара маладых — пабудаванне ўласнага дома каля Мінска і жыццё шчасліва.

Шчасце залежыць ад даверу і ўзаемаразумення, — упэўненая Тацяна. — Калі гэта будзе, усё будзе добра. Мы хочам кроцьчы разам і дамагацца сваіх мэтаў.

Насуперак чаканням і практыцы папярэдніх гадоў, калі неверагодным попыткам карысталіся даты 07.07.07 і асабліва, 08.08.08 з лічбавым намікам на бясхочнае каханне, на сённяшні 9 верасня ахвотніцаў жаніцца няма. Можна, паўпільваў нязручны для вялікіх урачыстасцяў дзень тыдня — серада?

А іншыя кажуць, што дзевятка — гэта перакруеная шасцёрка, якая, у сваю чаргу, лічыцца нядобрай лічбай у выніку мы зноў атрымалі 9 як «ачышчэнне», а 999 — адпаведна як ачышчэнне абсалютнае (і на цялесным, і на астральным, і на ментальным узроўнях). Кітайскае мастацтва фэн-шуй, скіраванае на дасягненне камфорту і ўтульнасці, лічыць 9 магільнай лічбай, якая ўвасабляе гармонію неба і зямлі, поўную вераўнасці, якая абяцае хуткае багацце і росквіт. Цікава, што пры помнажэнні дзевяткі на любую лічбу сума атрыманых лічбаў у выніку дае таксама дзевятку (напрыклад, 287х9= 2583, 2+5+8+3=18, 1+8=9).

У цэлым для большасці еўрапейскіх і ўсходніх культур патрабаванне дзевяткі сімвалізуе завяршэнне і рэалізацыю, атрыманне вышэйшых ведаў. Гэта ўвасабляе Праўду, Ісціну, заклікання ачышчэння і ўсё расставіць па месцах. У гэтым сэнсе 999 змяняе для кожнага з нас завяршэнне важнага жыццёвага этапа. Некаму 9 верасня прынясе збаўненне ад сувязі з непатрэбным чалавекам, а камусьці — наадварт, каханне і гармонію ў асабістым жыцці. Нехта дасягне доўгачаканай мэты — атрымае работу сваёй мары, прызначнае калег, зробіць адкрыццё. А нехта пад уплывам трох дзевяткаў зразумее, што яго мэта была памылковай і што шчасце зусім у іншым.

Астролагі сцвярджаюць, што сённяшні дзень не мае аспектаў, якія змаглі б глабальна ўздзейнічаць на жыццё ўсіх людзей, за выключэннем рэтраграднага Меркурыя, які пачаў «адступаць» 11 верасня і закончыць 29 верасня. Рэтраградны Меркуры ўплывае на ўсе спосабы камунікацыі (сувязь, транспарт, кантактаванне), замацуе ўсе працэсы, асабліва тыя, што звязаны з абменам інфармацыяй, выяўляе старыя нявырашаныя праблемы. У гэты перыяд магчыма з'явіцца на вашым жыццёвым гарызонце забытых знаёмых, магчыма зноўдчуца даўно згубленыя рэчы.

Падрыхтавала Іна АРЭХВА.

Дзень абсалютнай дзевяткі

Сёння ў нас незвычайная дата — 09.09.09. Наколькі ўдалым будзе гэты дзень? Ці надае яму трайнае дзевятка пэўную прыродную магію?

З пункту гледжання нумаралогіі, чысло 999 — асаблівае. Гэта абсалютная дзевятка, бо пры складанні гэтых лічбаў у выніку мы зноў атрымалі 9 (9+9+9=27, а 2+7=9). Піфагарэйскі і раннія хрысціянскія «расшчыфравалі» 9 як «ачышчэнне», а 999 — адпаведна як ачышчэнне абсалютнае (і на цялесным, і на астральным, і на ментальным узроўнях). Кітайскае мастацтва фэн-шуй, скіраванае на дасягненне камфорту і ўтульнасці, лічыць 9 магільнай лічбай, якая ўвасабляе гармонію неба і зямлі, поўную вераўнасці, якая абяцае хуткае багацце і росквіт. Цікава, што пры помнажэнні дзевяткі на любую лічбу сума атрыманых лічбаў у выніку дае таксама дзевятку (напрыклад, 287х9= 2583, 2+5+8+3=18, 1+8=9).

У цэлым для большасці еўрапейскіх і ўсходніх культур патрабаванне дзевяткі сімвалізуе завяршэнне і рэалізацыю, атрыманне вышэйшых ведаў. Гэта ўвасабляе Праўду, Ісціну, заклікання ачышчэння і ўсё расставіць па месцах. У гэтым сэнсе 999 змяняе для кожнага з нас завяршэнне важнага жыццёвага этапа. Некаму 9 верасня прынясе збаўненне ад сувязі з непатрэбным чалавекам, а камусьці — наадварт, каханне і гармонію ў асабістым жыцці. Нехта дасягне доўгачаканай мэты — атрымае работу сваёй мары, прызначнае калег, зробіць адкрыццё. А нехта пад уплывам трох дзевяткаў зразумее, што яго мэта была памылковай і што шчасце зусім у іншым.

Астролагі сцвярджаюць, што сённяшні дзень не мае аспектаў, якія змаглі б глабальна ўздзейнічаць на жыццё ўсіх людзей, за выключэннем рэтраграднага Меркурыя, які пачаў «адступаць» 11 верасня і закончыць 29 верасня. Рэтраградны Меркуры ўплывае на ўсе спосабы камунікацыі (сувязь, транспарт, кантактаванне), замацуе ўсе працэсы, асабліва тыя, што звязаны з абменам інфармацыяй, выяўляе старыя нявырашаныя праблемы. У гэты перыяд магчыма з'явіцца на вашым жыццёвым гарызонце забытых знаёмых, магчыма зноўдчуца даўно згубленыя рэчы.

Падрыхтавала Іна АРЭХВА.

Паважаную Зою Іосіфаўну ЛАГУН, галоўнага агранома СВК «Казловічы», цудоўную, шчырую, працавітую жанчыну віншум з гадоў залатога юбілею. Зычым творчых поспехаў у працы, здароўя і сямейнага дабрабыту. З павагай Тарасевічы, Новікі.

Паважаная Ганна Зыгмундаўна КУЖОЎНІК, наш любімы класны кіраўнік! Шчыра віншум Вас з юбілейным днём нараджэння. Жадаем моцнага здароўя, творчых поспехаў у працы, сямейнага дабрабыту.

Выпускнікі Гіравіцкай ШС.

Дарагая, любая матуля Ганна Зыгмундаўна КУЖОЎНІК. Віншую цябе з днём нараджэння. Няхай Бог дае доўгія гады жыцця, лісь шчодра адорвае радаснымі і ішчаслівымі днямі. Дачка Марыя, в. Пяршай.

СКАНВОРД + СУДОКУ

Сканворд і Судоку з адказаў на загадкі. Сканворд: Кружля ячынныя крупы, Спешная сумесная праца, Высокі мужчынскі калянош, Раха, адбіццё гуку, Густая каша з салам, Цёплы край, дзе сімчуць птушкі, Аўтар юлі-казі «Майміл», Дужая вялікая драпежная птушка, Райцэнтр у Гродзенскай вобласці, Трагедыя Сафокла, Вялікі марскі рак, Знанне старшага афіцэра, Эксцэнтрычныя пары танец, Персанаж «Мёртвых душ» М.В.Гоголя, «Бурлак на Волзе» (аўтар Карчыны), «На Заходнім франце без пераможкі», Дакумент, складзены на месцы здарэння, Сузор'е Паўночнага паўшар'я, Род злавасянай пухліны, На-сценная ялпа, Цяж у возе, каласях, Паша, месца выгулу стагата, Адна сотая частка ліку, Беларускі сьмюквынструмент, Сталіца Ганы Буйны порт, Частка дыстанцыі ў эста-феце, Штучная падлога ў спорце-але, Высокая мужчынская прыскаса, Роў з насам: укарыце для стральбы, Мора ў Антарктыцы, Школьны навучальны пакой, Лекавы сродак з малачка пчол, Тое, што настольнік, Інертны газ; Рп, У параксіталогіі: біопле, Граматычны клас слова.

Судоку: У квадраце з 9 на 9 клетак трэба размясціць лічбы ад 1 да 9 уключна такім чынам, каб у кожным гарызантальным радку, кожным вертыкальным слупку, а таксама ў кожным малым квадраціку з 3 на 3 клеткі, абмежаваным тлустай лініяй, кожная лічба сустракалася толькі адзін раз, без паўтору.

Занатоўкі мастака

Любоў
Ты толькі збіраешся прыйсці ў наш свет, а цябе ўжо чакаюць блізкія людзі са сваёй любоўю. Ты прыходзіш у свет любові сваіх бацькоў, дзядоў і братоў. Ты жыеш і вакол цябе усё меней і меней людзей, якія любяць цябе так, як любілі яны. Ты дажываеш да таго дня, калі ніводнага з іх больш няма у нашым свеце. Ты яшчэ жыеш тут, а яны ўжо чакаюць цябе са сваёй вялікай любоўю там.

Конь Арцём
Не шкадаваць пра мінулае, не ускладаць вялікіх надзеяў на будучыню, жыць, як набы-жыць, і радавацца таму, што ёсць... Падумаў пра мінулае, і згадаўся мне конь Арцём вялікі, нязграбны, худы. Арцём я запрагаў і ехаў з вёскі Рудня ў вёску Вуглы па хлеб і мяса для сваіх студэнтаў-аднакурснікаў, якія капалі бульбу. Добра б было мець свайго каня, і назваў бы яго зноў жа Арцём, але мне больш не трэба ездзіць з вёскі Вуглы ў вёску Рудня, таму мне больш чым дастаткова аднаго хуткальпіннага ўспаміну пра чорнага каня, на якім я еду праз цёплы вераснёўскі лес.

Гумовыя боты
Жаданне зайсці ў лужыну неадольнае, але ты стаіш на самым беразе, пазіраеш у перакрулены дагары нагамі свет і не заходзіш у ваду. Табе дзевяць гадоў. Бацькі забаранілі прыходзіць дадому з мокрывмі нагамі. За мокрывя ногі яны сварача на цябе, а ты сцінаешся і праз слёзы просіш купіць гумовыя боты. Маці абяцае табе купіць боты. Нарэшце, вы з ёй ходзіце ў краму, намералі і набылі бліскучыя чорныя гумовыя боты. Ты бегма ляжыш да любімай шырознай лужыны. Цяпер можа... Ты асыражана заходзіш у ледзяную ваду. Нават праз гуму чуваць яе холад. Ты брыдзеш па вадзе. Шчасце — ісіці праз яновую лужыну ў новых гумовых ботах.

Ліда і грошы
Самотная саракагадовая мінчанка — Ліда Данілевіч — прадала кватэру. Ніколі ў жыцці Ліда не атрымлівала столькі грошай, як за трохпакаеўку мамы-набжочыцы. Адразу пасля маінай смерці Ліда паспрабавала кватэру

«ПАГОДА ў ДОМЕ»-6
У мінюльх выпусках мы аб'явілі шосты конкурс на прызы калектыву Свіслацкага прадпрыемства жылыва-камунальнага гаспадаркі (кіраўнік Канстанцін Міхайлавіч БА-РЭЛЬ) — з нормай першага спартынага разраду па шахках.

Будуць адзначаны пераможцы конкурсу, яго судзіць кавардынатар, а таксама лепшая рашальніца. А каб стаць пераможцам рашальнікам, трэба быць пільным і не прапусціць выпадкі, калі дзвараюцца ў пазіцыйныя лабачныя разгалінаванні альбо якія не развязваюцца. Таму за ўказанне такіх істотных недахопаў налічваюцца прэміяльныя балы. Нормы ж другога разраду — рашыць усё 12 заданняў, кожнае з якіх ацэньваюцца ў адно ачко.

А цяпер падаём трэцяе заданне:

Шахматы: Белья: а1, с3, с7, е5, g3, h4, h6 (7). Чорныя: а3, а5, b2, с5, d4, f6, f8, g7 (8). Выйграе.

Тэрмін для адказаў — два тыдні. Напіраваўце іх на адрас: 220013, г. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда», рубрыка «Шахкі».

БЛІЦ/50/2
Прапаанем паказаць сваё майстэрства ў ім аматарам 100-клетак праз раённы камбінатыйны мініяцюры Пятра Шклубава (Навалопалац):

Шахматы: Белья: 7, 8, 12, 18, 31, 36, 47 (7). Чорныя: 1, 16, 26, 35, 38, 44 (6). Перамога белых.

ЧЭМПІЁН ЕВРАПЫ І СВЕТУ
На 11-м чэмпіянаце кантынента па шахках-100 сярэд моладзі, які

здаваць, але кватаранты ёй трапіліся несумленныя. У рэшце рэшт кватэра прадалася. На атрыманыя грошы Ліда планавала купіць новую мэбля ў сваю аднапакаеўку, а яшчэ яна запланавала справіць касцюм і паліто палюбоўніку — дальнабойшчыку з Віцебска. Карацей, планаў на грошы ў Ліды хапала. Але на яе грошы ў іншых людзей былі зусім іншыя планы. Два рабаўнікі высачылі жанчыну. Уночы адзін з іх спусціўся па вяроўцы з даху на гаўбец да Ліды Данілевіч. Другі рабаўнік забраў вяроўку і па сходах прыбег да дзвярэй самотнай жанчыны. Рабаўнікі лічылі Данілевіч за грашыма лёгкая здабычай. Ліда і сапраўды была лёгкая здабычай, але якая з тую ноч у яе ложку ляжаў магучы дальнабойшчык. Ён не толькі зламаў руку рабаўніку, які лез праз гаўбец. Ён яшчэ да з'яўлення міліцыянтаў прымоўсі скаленага чалавека расправіў усё чыста пра напарніка і пра наводчыцу з агентава нерухомаці. Наступным днём Ліда Данілевіч купіла палюбоўніку два паліто і зівомую куртку.

Вільнюс і пытанне
Ідучы па Вільнюсе, абавязкова сустрачу чалавека з пытаннем: «Што ты тут робіш?». Безліч разоў я кажу: «Жыву». Але зноў і зноў знаходзіцца новы чалавек са старым пытаннем. Я нікога ніколі ў Вільнюсе не рабіў, толькі жыў. Прыязджаў я сюды і жыў. Калі нехта мне прапаноўваў нешта нейкае рабіць, я адмаўляўся. Былі выпадкі, калі я адмаўляўся не адразу, але адмаўляўся заўжды.

Бронік і эдлік
Дзед Бронік зрабіў мне персанальны эдлік, каб я мог разам з дарослым сядзець за сталом. Той эдлік быў збыты доўгімі цыкамі з шрох невялікіх, але тоўстых дошак. Ён меў дзве шырокія нагі ды гладкае сядзенне. Дзед добра зашчырыў эдлік наждаком і пакрыў яго алейнай фарбай з пакостам. Эдлік займаў брунатна-чырвоны хатні цёплы колер. Я любіў сядзець на эдліку і глядзець на полям у рускай вясні, калі баба Ядзя гатавала снадзак, пйка тонкія залатыя ліны. Я важна сядзеў на сваім новым эдліку, спінаю да сінга зівомыя ака, і глядзеў на трымтыліяны языкі агню. Дзе падзедаць: нейкі час ён яшчэ паслушаў у нашай вялікай сям'і меншым за мяне дзецім. Калі замест шы-

рокай лавы і вялікіх чатырохногіх эдліку вакол стала паставілі крэслы, малы эдлік прапаў. Паўна, марознымі вечарамі, ён, разам са старой лавамі і старымі эдлікамі, весела згарэў у грубцы.

Грышкевіч, Грышкавец і Макарэвіч
За сталом, пазастаўляючы высокімі шклянкамі з півам, беларусы краёвадзіпальнік Грышкевіч расправіў, як у яго купляў палотны расійскі артыст Грышкавец. Барадаты мастак казаў, што кепска паголенага артыста зацкавіла сучаснасць прозвішчэй Грышкевіча і Грышкаўца, таму прадаў не адзін а два кравідзі. «А ў мяне міночны комік, Грышкавец, нікога не купілі!» — уздыхнуў я. «У цябе куляюць карціны толькі таму, што цябе ведаюць як пісьменніка. Так і ў Андрэя Макарэвіча куляюць карціны, бо ўсё ведаюць песні Макарэвіча!» — сказаў сівабароды кравідзіпальнік і зрабіў вялікі глыток светлага піва.

Вова і канапа
У кватэры з'явілася новая скурная канапа. Старую канапу, якую рапаравалі ўжо тры разы, я пераставіў у кабінет, а новую заняла яе месца ў зале. Унук Вова сеў на абнову і спытаў: «Чыя гэта канапа?» — «Твая!» — кажу. «Прадаў?» — Вова не ведаў, ці можна верыць, вочны яноны поўніліся сумневам. Я згадаў, як у маленстве пятаўся ў дзедэ Браніслава пра канапу, які ён казаў, што канапа з лютэраксам і флянсавымі слонікамі мая, і я ў лобы час магу прыязджаць і спаць на сваёй канапе. У хвіліны распытаў я згадаў канапу ў дзедэвым доме, і рабілася лёгчай жыць. «Вова, канапа твая! І ты ў лобы час можаш прыйсці да мяне і можа спаць на сваёй канапе колькі захочаш!» — «Калі нехта іншы захаце паспаць на маёй канапе, ён будзе пытаць у мяне дазвол?» — «Будзе». — «І я магу ўсім забараніць спаць на сваёй канапе?» — «Можаш». Вова мне паверыў...

Адам ГЛОБУС.

Не спазніцеся!

Здымаюцца цягнікі

У найбліжэйшыя некалькі дзён у раскладзе руху Беларускай чыгуначнага будучы сакаваны асобныя цягнікі. Так, паводле інфармацыі Мінскага аддзялення, 14 і 16 верасня цягнік Магілёў — Орша адпраўленнем у 13.17 прызначаецца ў рух Шклоў — Орша. Адпраўленне са Шклова ў 14.14 і далей згодна са сваім раскладам.

10, 14 і 16 верасня электрычка Мінск-Пасажырскі — Маладзечна адпраўленнем у 11.11 курсіраваць не будзе. Здымаецца 9 верасня і электрацягнік Маладзечна — Мінск адпраўленнем у 11.09. 9 верасня не будзе электрычка: Мінск-Пасажырскі — Асіповічы адпраўленнем у 14.03 і Асіповічы — Мінск-Пасажырскі адпраўленнем у 13.33. 10, 14 і 16 верасня не будзе курсіраваць электрацягнік Маладзечна — Мінск адпраўленнем у 12.46.

15 і 17 верасня здымаюцца электрычкі Мінск-Пасажырскі — Маладзечна адпраўленнем у 12.40 і Маладзечна — Мінск адпраўленнем у 13.50. 16 верасня не будзе цягнік Шклоў — Магілёў адпраўленнем у 12.51. А 18 верасня цягнік Орша — Магілёў адпраўленнем у 8.55 прызначаецца ў рух па маршруце Орша — Копысь. Адпраўленне з Копысі ў 10.13.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПРАВЕРЦЕ, КАЛІ ЛАСКА, АДКАЗЫ

Сканворд (5 верасня). Па гарызанталі: Нарвегія. Панда. «Амок». Тарыф. Эра. Арык. Фазан. Баку. Аксіёма. Агава. Карп. Кадр. Ісціна. Апарат. Нут. Нуга. Панама. Краса. Кіо. Токар. Сера. «Ра». Арат. Крап. Эмір. Атава. Акардзон. Па вертыкалі: Рэпертуар. Паркет. Русак. Анагр. Абрис. Фіёрд. Агат. Рота. Эфа. Карэта. Атара. Арама. Ген. Мазь. Крапіва. Дно. Рак. Канат. Под. Осла. Рыбак. Нос. Кавачіна. Кар. Нумар. Фру. Плата. Агучыні.

Сёння Месяц Апошняя квадра 12 верасня. Месяц у сузор'і Цяльца. Сонца: Мінск — 6.32 19.40 13.08, Віцебск — 6.20 19.31 13.11, Магілёў — 6.22 19.30 13.08, Гомель — 6.21 19.25 13.07, Брэст — 6.48 19.55 13.04, Гродна — 6.50 19.54 13.04. Імяніны: Пр. Івана, Дамітрыя, Пімена, Савы, Сцяпана. К. Пятра, Сяргея, Якуба.

Надвор'е на зяўтра: Віцебск 7.50м р.в.с. +8...+10°C, Гродна 7.50м р.в.с. +11...+13°C, Мінск 7.40м р.в.с. +11...+13°C, Магілёў 7.50м р.в.с. +11...+13°C, Брэст 7.50м р.в.с. +12...+15°C, Гомель 7.50м р.в.с. +13...+15°C. Абзначэнні: німа прыкметных геамагнітных узрушэнняў, невялікія геамагнітныя узрушэнні, слабая геамагнітная бура.

9 верасня Сёння — Суветны дзень прыгажосці. Праводзіцца па ініцыятыве Міжнароднага камітэта эстэтыкі і касметалогіі.

1390 год — Брэст першым з беларускіх гарадоў атрымаў магдзбургскіх права. Першыя звесткі пра горад Брэст (летаніцы Берест, Берестые) з'явіліся ў 1019 годзе ў «Аповесці мінулых часоў». Горад узнік як гандлёвы цэнтр і крэпасць. Адзін з нямногіх беларускіх гарадоў, які быў захоплены і знішчаны мангола-татарскімі войскамі. З XVI стагоддзя мае герб — на блакітным полі сярэбраны націгнуты лук стралою ўверх.

1776 год — зацверджана новая назва Аб'яднаных калоній Амерыкі — Злучаныя Штаты Амерыкі. «Часта здарэцца, што чалавек лічыць шчасце бліжэй ад сябе, а яно ішчутнымі крокамі ўжо прыйшло да яго». Джавані Бакача (1313—1375), італьянскі пісьменнік-гуманіст.

Вясельны і пахавальны

Жыццё і смерць заўсёды кроцач побач, славяне здавён пільны вяні з траў, кветак, хвойных раслін тым, хто адыходзіў у іншы свет, свец продкаў. Летам у пахавальным вянку былі пераважна жывыя кветкі і травы, зімой — хвойныя расліны, засушаныя травы, папярковыя кветкі, стужкі. Звычайна, пільны дзе вяні: адзін надзяваў на галаву набжочыку, другі клалі ў труну да моманту пахавання і потым пакідалі на могілках (гэта старажытная традыцыя існуе і сёння), павязваючы на надмагільны крыж.

Калі адзін з галоўных вызначальных атрыбутаў, вянком выкарыстоўваецца і ў вясельнай абраднасці. Вянок нявесты стаў сімвалам яе дзвояцкасці, цяпталіваці. Замужнія жанчыны вяноў не насілі, не надзявалі на галаву вяноў і тыя жанчыны, якія бралі шлюб другі раз. Не мела права надзяваць вянком на вяселлі та дзвоячына, якая страціла цяпталіваць да замужжа. У народзе так і казалі: «З'яўбіла (або страціла) свой вянком».

Вясельны вянком пільны які з жывых, такі са сцвучалых кветак (папярочы, зрубленыя з накрумаленай тканіны), упрыгожаны рознакаляровымі, пераважна чырвонымі стужкамі.

Вянком, які меў форму круга, пакідаў адкрытай толькі цёмную частку галавы. Таму спачатку галаву накрывалі спецыяльнай «тонкакранай тканінай» або «взломом», а потым надзявалі вянком. Але перш чым апрануць вянком на галаву нявесты, паўсодна праводзілі абрад, калі дзвоячому касу расплталі і заплталі дзве касы, які таксама ўказвалі на новы статус нявесты.

У час вяселля надходзіў пэўны момант, калі з галавы нявесты здымалі вянком — сімвал дзвояцкасці, і надзявалі (павязвалі) галаву ўбор замужняй жанчыны — устку. Трэба адзначыць, што ў залежнасці ад рэгіянальных традыцый і звычайў, вянком з галавы нявесты здымалі перад першай шлюбнай ноччу, пасля ночы, пасля падзелу вясельнага караваў у хаце жаніха. Часцей за ўсё гэта рабілі жанчыны, звычайна сявжорку, у паўднёвых рэгіёнах — мужчыны (свекар, кум, сват, дзвер). Затым зноў-такі сват ці шафер мавілі вянком незамужнім дзвоячатам. Лічылася, якая з дзвоячатаў першай пасля нявесты надзене вянком, тая раней за астатніх возьме шлюб.

Але і пасля вяселля рытуальныя дзеянні з удзелам вясельнага вянка і фаты не заканчваліся: вясельны вянком клалі пад пярэнь у першую шлюбную ноч ці зашывалі ў падшукі нявесты; або расплталі яго стужкі і кветкі і ўпрыгожвалі ім абразы ў «чырвоным» куце.

Крадзеж вясельнага вянка ці вэлюма прадказваў бяду, хуткае расстанне, бесплоднасць, хваробы дзвояці. Цікавы факт: у Сербіі нявеста насіла вясельны вянком на працягу 40 дзён пасля вяселля, каб не застацца бесплоднай, а часам не здымала яго да моманту цяжарнасці ці самых родаў першычна.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

Уважліва!

Гэта вам тэлефануюць з радзільнага дома. Скажыце, калі ласка, Сямёнаву, што ў яго нарадзіліся траіраўны, дзвоячкі. Толькі не цяпер. Ён голиця.

Муж прыходзіць з працы: — Што ў нас сёння на вясцэру? — Сёння ў нас разгрозачны дзень! — (Дастае бутэльку